

แบบเรียน

ของ

กระทรวงศึกษาธิการ

พระราชบัณฑิต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ป
๕๕.๕๑๑

ม

พระราชบัญญัติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ๖

กระทรวงศึกษาธิการคัดเลือกสำหรับชั้นเตรียมอุดมศึกษา

พ.ศ. ๒๔๖๖
พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๔๖๐

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๔.๐๐ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

คำนำ

โดยเหตุที่นักเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษา จำเป็นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยทั่ว ๆ ไป ประกอบกับหลักสูตรของโรงเรียนได้กำหนดวิชาชั้นต้นลักษณะไว้ด้วย กระทรวงศึกษาธิการจึงพิจารณาเห็นว่า พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีคุณค่าทางวรรณคดีเป็นอันมาก เป็นการสมควรที่จะคัดเลือกบางตอนมารวบรวมขึ้นเป็นเล่ม สำหรับให้นักเรียนศึกษาเพื่อได้เรียนรู้รสไพเราะของวรรณศิลป์ปะปนต่าง ๆ กัน

ในการเรียงลำดับเรื่อง ได้ลำดับคำประพันธ์ ประเภทคำฉันท์ไว้ต้นเล่ม แต่ในการสอน ผู้สอนจะสอนคำประพันธ์ประเภทใดก่อนก็ได้ สุดแต่ความสะดวก

อนึ่ง ตัวสะกดการันต์ในพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ที่ได้คัดเลือกมานี้ มีบางคำต่างกับที่ใช้ในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะทรงมีหลักเกณฑ์การใช้ของพระองค์เอง อันเป็นอักขระของวรรณคดีแบบหนึ่ง.

กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

มณฑลสารกำนันท์

มงคลสูตรคำฉันท์

บ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส

ตนฺมมงคลสูตรํ.

- (๑) ยญจ ทวาทส วสุธานี จินตยิสฺสุ สเทวกา
(๑) สิบสองขน้าเหล้า นรชิกสุเทวา
รวมกันและตริหา สิริมังคะลาโต
- (๒) จิรสฺสํ จินตยนตาป เนา ชานิสฺสุ มงคลิ
จกฺกวาพสฺสเสสฺส ทสฺส เยน ตตฺตกิ
กาลิ โกลาหลิ ชาตฺติ ยาว พุรหมฺนิเวสนา
- (๒) เทวามนุญฺยทว พุทฺธพประเทศไน
หมฺนจกรวาทฺไต คารุฬิ จิงกาล
แล้วยังบรูมึง— กระละสมฺมโนมาลย
ทวยกาละล่องน่าน ยมิไตประสงคฺสม
ไต่เกิดซังโกลา— หะละยังมโหคม
กชิงฉิง ฌ ชนพรหม ขสฺสจิตฺสเทชนไป
- (๓) ยิ โลกนาโถ เทเสสิ
(๓) องค์โลกะนาลเทคนั วรมังคะลาโต

(๔) สพุปปาปวินาสน์

(๔) ยังปาประพวงให้

ทษะเลียมวินาศมส

(๕) ยัม สุตฺวา สพุพทุกฺเขหิ

มฺจุจนฺตาสงฺฆิยา นรา

(๕) ชนหลายบพ้งนัย

ผิสกยัสุมงคล

ไต่แล้วและรอกพัน

พหุทุกขะยาย

(๖) เอวมาทิกฺคณฺเปตํ

มฺงฺกลนฺตมฺภณาม เส. ๗

(๖) เราควรจะกล่าวม่ง —

คะละอันประเสริฐที่

กอบด้วยคุณาม

วรชิตะเลิกละลา ฯ

มงคลสูตร

(๑) เอวมเม สุตํ

(๑) องค์พระอานนท์ท่านเล่า

ว่าข้าพเจ้า

ได้ฟังมาแล้วดังนี้

(๒) เอกํ สมยํ ภควา

(๒) สมัยหนึ่งพระผู้มี

พระภาคขึ้นสี่

ผู้โลกนาถจอมธรรม

(๓) สาวตฺถิยํ วิหริติ เขตวเน อนาถิปณฺทิกสฺส อารามะ.

(๓) ประทับ ณ เขตวัน วิหาระอัน อนาถะปิณฑิกไซร์

ที่สร้างอย่างคึกใน สาวตถให้ เป็นที่สถิตสุขา

(๔) อถ โข อญฺญตรา เทวตา

(๕) ^{๕ ๕} ครงนนแลเทวเตา ^{๕ ๕} อิงคหณงมหา -
^{๕ ๕} นภาพมพิทชฎทช

(๕) อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา

(๕) ^{๕ ๕} ล่วงประณมยามราศรี ^{๕ ๕} เกอเปล่งรัสนี
^{๕ ๕} ชนเรอชรรยบชัยเนตร

(๖) เกวลกปโป เขตวนํ โอภาเสตฺวา

(๖) ^{๕ ๕} แสงกายเออปลั่งยังเขต ^{๕ ๕} ส่วนแห่งเจ้าเขต
^{๕ ๕} สว่างกระจ่างทั่วไป

(๗) เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ

(๗) ^{๕ ๕} อิงคพระภควนนไนไร ^{๕ ๕} ประทับแห่งไท
^{๕ ๕} ก็เข้าไปถึงทนน

(๘) อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา

(๘) ^{๕ ๕} ครนเข้าใกล้แล้วจึงพลัน ^{๕ ๕} ถวายอภิวาท
^{๕ ๕} แก่องค์สมเด็จพระศาสดา

(๙) เอกมฺนตํ อญฺจาสี.

(๙) ^{๕ ๕} แล้วยืนทศพรทักถ ^{๕ ๕} เสงี่ยมเอยมทน
^{๕ ๕} แสทงเคารพนบศรี

(๑๐) เอกมนต์ จิตาโฆ สว เทวตา

(๑๐) ^สเมธ^สเทว^สคายนค ^สสม^สควร ^สณ ^สท ^ส
^สขาง^สหนง^สทง^สกลาว^สแลวนน

(๑๑) ภควนตํ คาทาย อชฺฌภาสี ฯ

(๑๑) ^สจิง^สไท^สทูล^สถาม^สภควัน ^สทว^สย^สฉย^สประ^สพนค ^ส
 เปนพระคาถาบรรจง ฯ

๑ พหู เทวา มนุสฺสา จ มงฺกลานิ อจินตยु
 อากงฺขมานา โสตุถานํ พุรุหิ มงฺกลมุตฺตมํ ฯ

๑ เทพอิกมณุษหวิ คติโสทธิจำนง
 ไปรตเทศะนามง — ละครเอกอุคมกั ฯ
 (ฝ่ายองค์สมเด็จพระชินสีห์ ครีตกบขวาที
 ทวียพระคาถาไพจิตร)

(๑) อเสวนา จ พาลานํ ปณฺหิตานญจ เสวนา
 ปุชา จ ปุชนียานํ เอตมมงฺกลมุตฺตมํ

(๑) ^สหนง^สคค^สขค^สย^สพาล ^สเพรา^สระ^สจะ^สพา^สประ^สพ^สณ^สติ^สณ^สค
^สหนง^สคค^สขค^สย^สณ^สทิต ^สเพรา^สระ^สจะ^สพา^สประ^สส^สพ^สณ^สล
^สหนง^สกราย^สและ^สช^สชา ^สอ^สภ^สิ^สษ^สช^สระ^สน^สย^สช^สน
^สช^สอน^สแหล^สละ^สม^สง^สค^สล ^สอ^สภ^สิ^สเร^สก^สอ^สค^สม^สก^สิ

- (๒) ปฏีรูปเทสวาโส จ   ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา
 อตฺตสมฺมาปณฺธิ จ   เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ
- (๒) ความอยู่ประเทศซึ่ง   เหมาะและควรจะสั
 • อภยฺญญการท   ฌ อภิตะมาคส
 อภิหมนฺประพฤคฺควร   ฌ สภาวะแห่งตน
 ขอนแหะมงคส   ขคิเรกอุตมค
- (๓) พาหุสจฺจณฺจ ลีปฺปณฺจ   วินโย จ สุสิกฺขิโต
 สุภาสิตา จ ขา วาจา   เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ
- (๓) ความไค้สกั้มาก   และกำหนดสัว่าท
 อภิคิลปะศาสฺสทรมิ   จะประกอบมนุญการ
 อภิหนงวินยอน   นรเวณและเชยวชาญ
 อภิคำเพราะบรรสาน   ฤคิแห่งประชาชน
 ทงสัปะการลัน   จะประสัทธิมนุญผล
 ขอนแหะมงคส   ขคิเรกอุตมค
- (๔) มาตาปิตุอุปฺปจฺฉานํ   ปุตุตฺตทารสฺส สงฺกโห
 อนาภุลา จ กมฺมมฺมตา   เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ
- (๔) ขำรุงบิดามา—   ทุระควยหทัยปรัย
 หากลูกและเมีย   กณอมประหนงตน
 การงานกระทำไป   ขมยงและสัขสัน
 ขอนแหะมงคส   ขคิเรกอุตมค

- (๕) ทานนญจ ชมฺมจริยา จ ฌาตกานนญจ สงฺกโห
 อนวชฺชานํ กมฺมานิ เอตมฺมํจกฺลมฺมุตฺตมํ
 (๕) ให้อานน ฌ กาลจวร และประพาศสุธรรมคัม
 อักสงฺเขวาระหฺญาตท ปฏิยทํบํเรชทน
 กชยกรรมมณโร ๕ ทษะกถวและมัวมล
 ๒ ๕ ขอนแหละมงคค อคิเรกอุคคัมค
- (๖) อารตี วิรตี ปาปา มชฺชปาณา จ สยฺยโม
 อปฺปมาโท จ ชมฺเมสุ เอตมฺมํจกฺลมฺมุตฺตมํ
 (๖) ความมคประพาศยาป อคฺคสขไให้ม
 สํารวมวินทริย และสํราขเมามค
 ความไมประมาทใน พหุธรรมะโกศค
 ๒ ๕ ขอนแหละมงคค อคิเรกอุคคัมค
- (๗) การโว จ นิวาโต จ สนฺตุฏฺฐิ จ กตญฺญตา
 กาเลน ชมฺมสฺสวณํ เอตมฺมํจกฺลมฺมุตฺตมํ
 (๗) เคารพ ฌ ฌีควร จะประณคและนอขคัม
 ๕ ๕ ๕ ๕ อคฺคหนงมคไคม จะกระท้างและจองทอง
 ๕ ๕ ยนค ฌ ของคณ บมีไลภทยานปอง
 ๕ ๕ อคฺคกรรมคณของ นรผู้ประคองคณ
 ๕ ๕ พงธรรมะคณคณ— ละเจริญคณคณนท
 ๕ ๕ ขอนแหละมงคค อคิเรกอุคคัมค

- (๘) ขนฺตี จ โสวจสฺสตา
กาเลน ชมฺมสากฺขณา
- (๙) มัจฺจํ อคฺคทณ
อิกฺกทณฺชบพม
ทณฺชเห็นคณาเจติ
กล่าวธรรมะโดยกาล
ทงสฺสปรการลวัน
ชอนแหละมงคล
- (๙) ตโป จ พุรหุมาจริยญจ
นิพฺพานสจฺฉิกิริยา จ
- (๙) เพียรเพากิเลสล้าง
อิกฺกทณฺชบพม
เห็นแจ้ง ณ ส้องค
อาณามนุญสน
อิกทำพระนิพพา—
ชอนแหละมงคล
- (๑๐) มุญฺจสฺส โลกชมฺเมหิ
อโสกํ วิรชํ เขมํ
- (๑๐) จิตฺตโรผิไคตฺถง
แล้วขอมบพม
- สมณานญจ ทสฺสนํ
เอตมฺมมฺกฺลมฺมุตฺตมํ
และสํกิต ฌ ขันตี
ฤคิอทณฺชหาญ
สัณณาวราจารย
วรกิจะโกศล
จะประสิทธิ์มนุญผล
อติเรกอุตมกํ
อริยสจฺจานทสฺสนํ
เอตมฺมมฺกฺลมฺมุตฺตมํ
มละโทษะยาบิ
พระพรหมพิสุทธอัสสรพ
พระธรรยัสสจอน
ทิวระข้ามทเลวน
นะประจักษะแก่ชน
อติเรกอุตมกํ
จิตฺตํ ยสฺส น กมฺปติ
เอตมฺมมฺกฺลมฺมุตฺตมํ
วรโลกะธรรมศรั
จะประหว่นฤกจวต

ไว้โคกขลุ่ย
ชอนแหละมงคล

(๑๑) เอตาทิสานิ กตฺวาน
สพฺพตฺถ โสตุถิ กจฺจนฺติ

(๑๑) เทวามนุญทำ
เป็นผีประเสริฐ
ยชมถงสวัสดิ
ชอนแหละมงคล

และสหายผู้มีมล

ชกิเรกอุคมติ

สพฺพตฺถมปฺราจิตา

ตนฺเตสํ มงฺกลมุตฺตมฺนฺติ ฯ

รวมงคราณ

ขมิแพ้ ณ แห่งหน

สิริทุกประการกล

ชกิเรกอุคมติ ฯ

“ဗုဒ္ဓဓမ္မာဗုဒ္ဓဓမ္မာ ဆံဂဏာမ”

ธรรมาธรรมะสงคราม

คำพากย์

๑๑ ธรรมะเทวะบุตร

สถิตอยู่ ณ กามา

๑ ครองทิพยะพินาน

ปองธรรมะปลั่ง

๑ เมตตากการุญรัก

ปราณนกรชน

๑ ครนถง ฌ วนเพญ

เชอม่งจะทรงรด

๑ เข้าที่สนานสง

แล้วลูบพระกายา

๑ ทรงเครองกลวนขาว

ลำแดงสุโรคม

๑ ทรงเพ็ชรภรณ์

ออกจากพินานสถาน

ผู้พิสุทธิโสภ

พระจรรพแผ่นดินสรวง

บริวารอมรปวง

สุธำนาจาระกมล

ยะพิทักษ์ภวกล

ตุระกษบโยรส

ทเบนวนอโยสกล

ประพาศโลกเช่นเคยมา

เสาวคนธธรร

ควยวิไลปนารม

สละวิญญาสม

สจริต ณ ไตรทวาร

พระกรรุมพระขรรค์กาญจน์

ธเสด็จ ณ เกยพลัน ๖

(บาทสกุณี แล้ว กลม)

- ๑๖ ขนทรงรถทองผ่องพรรณ งามงอนอ่อนฉิน เล็กนาคราชกำแหง
- ๑ งามกงวงจักรรักต์แดง งามกำล้าแสง งามคมประคัมเพชรพราย
- ๑ เล็กฉนวนมวลมาศคลุลา เทพประนมเรียงราย รัชทายาทลงกเทวินทร์
- ๑ กิณรพอนร่ำรายบิน กนกนาคิน ทุกเกล็ดก็เกสรสุกานต์
- ๑ งามเทวะธวัชชีวล โยภในคันทันต์ แอรร่มร่ำงามตา
- ๑ พรังพรอมทวยเทวะเสนา หอมแห่แห่นหน้า และหลังสพรังพรอมมวล
- ๑ งามระเณศฉายปลายทวน หอกคายปลายยวน ยั่วตาพินิจพิศวง
- ๑ แลครายรวทวอง ฉัตรเบญจรงค์ ขกลองสนั่นเวहन
- ๑ อภิรมทวยเทพนฤมล พอนพองล่องหน เพ็ชไปรยขยผามาล
- ๑ ครนไคฤกษ์งามยามกั เคลื่อนชยวนโยธี ไปโดยวิถันธจักร ๗
- (กลองโชน แล้ว เชิด)
- ๑ ครนดังชมพอสลอลน สีสางนกร ประชามาชมขารม
- ๑ หยกรถอยู่หว่างเมฆ แลยงยถพ พระองค์กษมพรหมพราย
- ๑ กษัตริย์พราหมณแพศย์ศัทรทงหลาย ต่างมาเรียงราย ระยอบขังคมเทวัญ
- ๑ ต่างคนปลื้มเปรมเกษมสันต์ ต่างคอยเงยกรณ เพอพงพระเทวะบัญชา
- ๑ จงธรรมะเทพนาถา ตรัสเผยพนา เพอแนะทำนองคลองธรรม ๗
- ๑๑ ทุก่อนนิกรชน ออกศลยถกรรม
- ๑ ทงสืบประการจำ และละเว่นอย่าเห็นค
- ๑ การฆ่าประทุสัถ์ ฤประโยชน์ขงม
- ๑ ขันว่าดวงชีวิ ย่อมเป็นสิ่งที่ควรถนอม

๑ ถื^๕เขาซัง^๕ทรพย^๕สิน

เขาน^๕นเสีย^๕คาย^๕ยอ^๕ม

๑ การ^๕ลวง^๕ประ^๕เวณ^๕

ของ^๕ชาย^๕ผอ^๕นลา

๑ กล^๕าว^๕ป^๕ก^๕และ^๕ล^๕ก^๕เล^๕ย^๕ว

ยอ^๕มจะ^๕เป็น^๕สิ่ง^๕ชว^๕น

๑ สอ^๕เสีย^๕ค^๕เพ^๕รา^๕ะ^๕เก^๕ล^๕ย^๕ค^๕ซัง

เสอ^๕มย^๕ค^๕และ^๕ล^๕ก^๕ไ^๕ม

๑ พ^๕ก^๕ห^๕ย^๕า^๕บ^๕ก^๕ระ^๕ท^๕ย^๕ค^๕น

เร^๕ร^๕า^๕ก^๕ย^๕เข^๕าร^๕าย

๑ พ^๕ก^๕จ^๕า^๕ท^๕เพ^๕อ^๕เจ^๕อ

ทำ^๕ค^๕น^๕ให้^๕เป็น^๕ท^๕

๑ ม^๕ง^๕ไ^๕แ^๕ละ^๕ไ^๕เ^๕ท^๕ร^๕พ

ทำ^๕ให้^๕ผ^๕อ^๕น^๕พ^๕า

๑ อ^๕ก^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕พ^๕ย^๕า^๕ท

ก^๕อ^๕เว^๕ร^๕บ^๕ร^๕ว^๕าย

๑ เซ^๕อ^๕ผ^๕ค^๕แ^๕ละ^๕เห^๕็น^๕ผ^๕ค

เค^๕ร^๕า^๕ห^๕ม^๕อ^๕ง^๕มี^๕ผ^๕อ^๕ง^๕ผ^๕า

๑ ล^๕ะ^๕ส^๕ง^๕อ^๕ก^๕ศ^๕ล

เห^๕มา^๕ร^๕ย^๕ง^๕ท^๕ง^๕ห^๕ญ^๕ิง^๕ช^๕า^๕ย

อ^๕น^๕เ^๕า^๕ข^๕อ^๕ง^๕มี^๕ย^๕น^๕ย^๕อ^๕ม

จิ^๕ต^๕ะ^๕ข^๕ง^๕เป็น^๕ห^๕น^๕ก^๕ห^๕น^๕า

ณ^๕ ข^๕ต^๕ร^๕แ^๕ละ^๕ภ^๕ร^๕ร^๕ย^๕า

ม^๕ก^๕ะ^๕ก^๕ิ^๕ย^๕ข^๕ง^๕ค^๕ว^๕ร

พ^๕จ^๕น^๕า^๕มี^๕ร^๕ุ^๕ส^๕ว^๕น

น^๕ร^๕ซัง^๕เป็น^๕พ^๕น^๕ไ^๕ไป

บ^๕มี^๕ย^๕ัง^๕ป^๕ระ^๕โย^๕ชน^๕ไ^๕โต

ท^๕ริ^๕ระ^๕ห^๕ว^๕าง^๕ค^๕ณ^๕า^๕ส^๕ล^๕าย

ก^๕ต^๕อ^๕ง^๕ท^๕น^๕ซัง^๕ห^๕ย^๕า^๕บ^๕ค^๕า^๕ย

ถ^๕ว^๕า^๕เข^๕า^๕จะ^๕ท^๕อ^๕ย^๕ค^๕

ว^๕จะ^๕ส^๕า^๕ระ^๕บ^๕ม

น^๕ร^๕ซ^๕น^๕เข^๕า^๕น^๕ิ^๕ท^๕า

ย^๕ะ^๕ท^๕ว^๕ัย^๕โ^๕ล^๕ะ^๕เจ^๕ต^๕น^๕า

ก^๕น^๕ค^๕า^๕ห^๕น^๕ม^๕ร^๕ห^๕า^๕ย

ม^๕น^๕ะ^๕ม^๕ัง^๕จ^๕ำ^๕น^๕ง^๕ร^๕ำ^๕ย

ภ^๕ุ^๕จะ^๕พ^๕น^๕ซัง^๕เว^๕ร^๕า

ส^๕ิ^๕จะ^๕น^๕ิ^๕จะ^๕เส^๕อ^๕ม^๕พ^๕า

ศ^๕ุ^๕ก^๕ะ^๕ร^๕น^๕ฤ^๕ค^๕ส^๕ย^๕า^๕

ส^๕ิ^๕ก^๕ะ^๕ม^๕ล^๕จะ^๕พ^๕ง^๕ห^๕มา^๕ย

ส^๕ุ^๕จ^๕ริ^๕ต^๕ ณ^๕ ไ^๕ท^๕ร^๕ท^๕ว^๕าร

๑๑ จมูกบ้ำเพ็ญมา
บ้ำรุงบิคามาร

๑๒ ใครทำอันไชร
เนนานสรวณสุข

๑๓ ยศใหญ่จะมาถึง
เป็นนิจาจะนิรัน

๑๔ ครันเสร็จประทานเทศนา

๑๕ ธรรมะเทพจึงขอพร

๑๖ แล้วส่งขบวนเค็นหน

๑๗ ปางนั้นชะธรรมะ
เนาในพิมานสถาน

๑๘ ครองพวงขริววาร
ไทโยและโมหันต์

๑๙ เห็นไครน้ำใจชบ
เลอิกมกัหันหน

๒๐ ถึงวันทจนทรเพญ
ขั้วระยานมา

๒๑ แท่งองค์และทรงล้วน
อาภรณ์กเลอิกสรร

๒๒ ทุยทุยฐานการ

๒๓ ทรให้เสวยสุข

๒๔ ก็จะได้ไครคทกข

๒๕ และจะได้ไครไลสรวรค

๒๖ กิตพงจะตามทัน

๒๗ ทรยอมจะหรรษา

๒๘ ผ่งชนทางสา

๒๙ ให้ขังถาวร

๓๐ ประทกษิณวน

๓๑ ฤทธิกประณตประนมกร

๓๒ ในอายววรรณสุขพล

๓๓ ชมพทวปมทาสถาน ฯ

(เข็ดลิ่ง)

๓๔ เทวบุตรผู้เฝ้า

๓๕ ณ กามาพะจรสรวรค

๓๖ ล้วนแต่พาลประทุกัน

๓๗ ขมพงบ้ำเพ็ญบุญ

๓๘ สุริยการณ

๓๙ เพราะพิโรธและฤคยา

๔๐ ก็มิกระไคลคลา

๔๑ ณ ชมพทวปม

๔๒ พัสการคำทุกสิ่งอัน

๔๓ พระสัมฤทธิ์และพลอยคำ

๑ หักถศกัมพระกำขวาน
รรากวิมานอ้า

อันมหิททิกำยำ
พรทรงมาทรงรด ฯ

(คุคพาทย แล้ว กราว)

- ๑๖ รดทรงกงกำทงหมก   ตลอดองอนรด   ล้วนแล้วควยไม้ค่าง
- ๑ ขลสังกมยกษยรรยง   ยนรบริงทรง   สลัษกนกม้งกร
- ๑ ลายสังทเสอัสหมสสลอน   หมาในยนนอน   อิกทงจรเช้เหรา
- ๑ งอนรณมธวัชทวัตร้า   สักำขำน่า   สยคสยของพองชน
- ๑ แลคหมุกองพยุหพล   สลัษสยสัน   ล้วนฤททิกำแหงแรงชน
- ๑ กองหน้าอวรกะไพสัณห์   ยกขำยกมณัณห์   คนธรรพเปนกองยักขวา
- ๑ กองหลังนาคะนาคา   สัเหลาเสนา   คัสตราอวรวาวแสง
- ๑ พวกลทุกตนค้ำแหง   หาญเหิมฤทธิแรง   พรอมเพอผจญสงคราม
- ๑ พาหนค้ำรณค้ำราม   เสอสังหวงหลาม   แลล้วนจะนำสยคสยอน
- ๑ ใหเคลออนขยวนพลจร   ไปในอัมพร   ฟากฟ้าคนองก้องมา ฯ

(เห็ด)

๑ ครนถงชมพุดแทนประชา

ให้หุคโยธา

ลอบอยู่ทในอัมพร

๑ เหลือบแลเห็นชนนิก

ท่าทางสยคสยอน

ธะธรรมกยงเหิมหาญ

๑ ทนงจิงจิตคึกคึก

ทวยฮองการ

กยงกระหม่อมยันท

๑ เห็นว่าเขาเกรงฤทธิ

จิงเปล่งพจ

๑๑ ๑ ทราประชาธราชู

จิงนถิงฐานตน

๑ ไม่ส้อมรแมน

ฝงสัทว ฌ กลางไพร

๑ ทงนเพราธชลาท

ค่างมัวแตกฉวน

๑ ฝูฝงชางอานา

ไครขวาง ฌ มรรคา

๑ อยากมชงทรพยสัง

เมือไคระไคทัน

๑ กาลังอู่กยไคร

ไครอ้อนกัปรวา

๑ สัทรฝมโหม

ควรรถอวามัว

สนน ฌ กลางเวหน ๖

นรชาติกรชน

ว่าทกทำอยู่ปานไท

ถว่าแม่นยศาไฟ

กยงเก่งกว่าฝงคน

ยมีอาจะชวยตน

จะตำหนิและนินทา

กัคองอาและหาญกล้า

กัคองปองประหารพลัน

จะมานั่งอยู่เฉยฉนน

มน่ม่งและปราดนา

ลิกใช้กาลังคร่าห์

ชิตะแน่มสังสัย

คุกลักษณาไชร

เป็นสมยท ฌ กลางเมอง

๑ ใครเขลาควรเอาเปรียบ
ลวงล่อบ่ต้องเปลือง

๑ เมื่อเห็นชั่งโอกาส

๑ ส่อเสียดและใส่ความ

๑ ใครท้วงถูทักว่า
เขานั่นแน่

๑ พกเล่นไม่เป็นสา
กระทบกระเทือนเขา

๑ ใครจนจะทนยาก
คึกป้องชังของดี

๑ ใครทำให้ชักใจ
ไว้หาโอกาสทำ

๑ คำสอนของอาจารย์
จะนงใจค้ำไย

๑ บิทรและมารดา
เลียงไว้ทำไม

๑ เขาให้กำเนิดเรา
กฎธรรมะคาท่าน

๑ มามัวแต่กลัวบาป
อยากสุขสันตนัน

และมสาประกษฐ์เรอง

ชนะหากำโรงาม

ผู้ฉลาดพยายาม

และประโยชน์ ณ คนถึง

ก็งำให้เสียอง

จะชยากแลเกรงเรา

ระสำหรับจะแก้เหงา

ก็สนทนาคิด

และลำยากอโยมิ

ณ ผู้อนอนเก้งงำ

สักก็ควรจะจกจำ

ทษะข้างเพอสำใจ

ก็ขราณะเกินสมัย

จงประพฤิตตามจิต

ก็ขราหนักหนาอยู่

นัยจะเปลืองมีควรการ

ก็มีไช้เช่นให้ท่าน

ว่าเป็นของไม่อัศจรรย์

ก็จะอยู่ทำไมกัน

ก็กตของคารหแสวง

๑ ใครมีกำลังอ่อน

ก็ต้องแพ้ผู้แข็งแรง

ใครเศษเสี้ยวแรง

ก็จะสมอารมณ์ปอง ฯ

- ๑๖ พวกเสร็จแล้วเลงแลมอง เห็นคนสยดสยอง ชะอรรถก็ยงยืนค้ำ
 ๑ ทบหักถศรตส์เส็น ให้เรมจรัล ออกเดินขยวนพลกาย
 ๑ ขยวนก็พลันผ่นผาย เป่นแถวเรียงราย เวียนซ้ายซมพชนาลัย ฯ

(เจ็ด)

- ๑ ขยวนสองเทพคณาไศล เวียนขวาซ้ายไป ประสพนักกลางเวหา
 ๑ ท่า่งกองท่า่งหยครธรา อยู่กลางมรรคา เพื่อกอยอิกฝ่ายหลักทาง
 ๑ ท่า่งกองท่า่งยืนอยู่พลาง ท่า่งไม่ให้ทาง แก่กันเพื่อกเดินกองไป
 ๑ ธรรมะเทวะบุตรเป็นใหญ่ จึงกล่าวคำไป ด้วยถ้อยสุนทรอันหวาน
 ๑ คุราชะอรรถมหาศาล เราขอให้ท่าน หลักทางให้เราเดินไป
 ๑ ชะอรรถตอบว่าฉันใด เราจะเลิกให้ เราจะไม่หย่อนคักคักศรี
 ๑ ธรรมะจึงว่าเราณ สิทธิอันมม ทักควรจะได้ทางจร
 ๑ เพราะเราชวนชนนิกร ให้จิตสุนทร ขำเพื่องุศลจรรยา
 ๑ เราทำให้ชันนนานา ไท้มัยศฐา นะเลิกประเสริฐทุกสถาน
 ๑ สมนอกพราหมณาจารย์ สรรเสริญทุกวาร์ เพราะเราณเทียงธรรมา
 ๑ ออกจากมนุญเทวา น้อมจิตยชา ทุกเมื่อเพราะรักความดี
 ๑ ชะอรรถตอบว่าฉันใด รพลมากม ไม่ต้องประหว่นพรวนใจ
 ๑ ไม่เคยยอมให้แก่ใคร วันนเหตุไฉน จักยอมให้ทางท่านจร
 ๑ ธรรมะว่าเราเกิดก่อน ในโลกอัมพร ชะอรรถเธอเกิดตามมา

- ๑ ตัวเราแก่กว่าแก่กว่า ใหญ่ยิ่งยศดา ผู้บ่ยควรให้ทางจร
 ๑ ธรรมดาว่าคำอันชวน หรือพจนานกร อ้างเหตุสมควรใด ๆ
 ๑ ไม่ทำให้เราในไซร้ ย่อมหลักทางให้ เพื่อบรรณมเทพจรลี
 ๑ มาเถิดรบนันใด ใครชนะควรมี สิทธิไคทางเกินไป
 ๑ ธรรมดาว่าเธอตามใจ อันเราในไซร้ ประกอบด้วยสรรพคุณา
 ๑ มณฑลกาลวงศา เกียรติยศหา ผู้ใดเสมอไปมี
 ๑ ทวติศบรรพภาฤทธิ ธรรมดาเธอคน จักเอาชำน้อย่างไร
 ๑ ธรรมดาข่มแย้มเฉลยไป ว่าธรรมดาไซร้ เขาย่อมเอาเหล็กค้ำทอง
 ๑ เอาทองคำเหล็กเป็นของ ไม่สามารถของ เพราะเหตุว่าผิดธรรมดา
 ๑ แม้เราฆ่าท่านมรณา เหล็กก็จักน่า นิยมประทุพของคำ
 ๑ ว่าแล้วก่อนพลกำยำ ครุเข้ากระทำ ประยุต ณ กลางอัมพร ฯ

(เชิด)

- ๑ ฝ่ายทัพธรรมราญรอน หัวหาญชาญสมร ฝ่ายธรรมอิกหนาระอาใจ
 ๑ ธรรมดาสลกเหตุทัย คิดว่าตนไซร้ จะไม่ชนะตังถวิล
 ๑ จะต้องทนคำกู่หมิ่น และต้องยอมยิน ให้ทางแก่ฝ่ายธรรม
 ๑ แต่จะเคาะกคัลกรรม มาช่วยฝ่ายธรรม แลเห็นณภิกษุศรัทธา
 ๑ ธรรมดาหนามคไคยพลัน มีอาณนงมน อยู่บนบัลลังก์มณเฑ
 ๑ พลิกตกหกเคียวรันทน์ ถึงพนบถ และกินก็สุขชาลง ฯ

(รำ)

๑ ฝ่ายพวกชัธธรรมเหิม

ทำการประหารอย่าง

๑ ฝ่ายพวกทริภัฏฐ

ก็ดงมียอมให้

๑ จักชวนกันรวบรวม

รวมทรมลพิษพรพวง

๑ ช่วยกันประจันต่อ

เข้มแข็งคำแถม

๑ ลงท้ายฝ่ายธรรมะ

ธรรมะคงต้อง

๑ อันว่ามนุษย์โลก

ธรรมะราญรอน

๑ ภายหลังข้างฝ่ายธรรม

เพราะธรรมะย่อมรัก

๑ อันคำเราทำนายน

จงมั่งคั่งอมรรณ

๑ ถึงแม่ธรรมะเข้ม

ลงท้ายเมื่อหมดยุค

๑ ถิธรรมะเผื่องใส

ถิธรรมะเที่ยงนาน

๑ จะเริ่มจะรืทาง

๑ ทมนมมีเคยใช้

๑ ถึงจะคิดระอาใจ

พวกชัธธรรมได้สัสมหวัง

ผลกาจกำลังขลัง

๑ เป็นสัสมพันธไมตรี

พวกชัธธรรมะเส้น

๑ สัทธิธรรมะสนาง

๑ จะชำระทั้งใจปอง

๑ ประชาชัยเป็นแน่นอน

๑ ยังไซ้คดไม่ย่อหย่อน

๑ กษัตริย์เทศชวพัก

๑ จะชำระประสัทธคึกคัก

๑ ผู้ประพฤติ ณ คลองธรรม

๑ ชนทางหลายจงจดจำ

๑ เกิดจะได้เจริญสุข

๑ ขอรณณใหม่ทุกข

๑ ก็จะได้เกษมสันท

๑ จงจะได้เป็นสุขสราญ

๑ ก็จะได้ไปสู่สวรรค์

વિષય: મનનાં ખત

พระนลคำหลวง

อุตรกถา

ก. ทศพิชราชธรรม

๑๕ ราชานเรศวรทรง

ทศพิชมหาธรรม

ถึงแมชวรพระประจัน

ก็ปลากปรลัยลาน

๑. ทานัม (ทาน)

๑ หนึ่งทาวประกษมณเสเอช

อนเระหะชวยทาน

เพอชนนิกฤษะสราน

ฤคเพอชบายจน

๒. ศัลม (สล)

๑ หนึ่งคะประพฤคสุระสัรวม

จิระมุงมณญผล

ทรงคัระสังวรวิมล

จิระมุงเสวยสวรค

๓. ปรีติยัคัม (ปรีจัค)

๑ หนึ่งเอชอารุงสมณพราหมณ

และประคิษฐุหิตานันท์

โรงเรียนสพานและคฤหธัน

ชนไช้ระพิงประสงค

๔. อารัม (อาชัว)

๑ หนึ่งมิกะมลวิมลโส

หญกทย ช ชอตรง

เปนนิตยนิรันตระอ้ารง

สุริค ณ ไตรทวาร

๕. มารทัม (มัททว)

๑. หนังสือทหทยัมภักทัง   ขัมพิงจรรณราญ
ขัถิพรธองคัสสมะธมาน   มนณัณนิยมชม

๖. ตปัม (ตป)

๑. หนังสือเลสะอกุศล   มลลกลว ฌ ชารมณ
ทวักการขำเพญพิระอุม   วรคาสโนยาย

๗. อโกธัม (อโกธ)

๑. หนังสือมนุญะปอง   ปะระติขัณมะงุราย
เมตทาทิธรรมะวิหิมา   ชะนะทวักขะเวรา

๘. อวิหันนัม (อวิหัน)

๑. หนังสือขัณณะปะระจะเขยพิ   นรพิงพระเคชา
ของปลกพคกนิกรนา   คระแมนยั โยรส

๙. กิยานัตถัม (กัณติ)

๑. หนังสือมัจฉะระวาคาญ   หฤทัยกัธอมมอก
ยามควรกกทรวงกรณะต   คุรุตถิณะทระอาญา

๑๐. อวิโรธณัม (อวิโรธ)

๑. หนังสืออามันนิติประวัติ   วรยุกติธรรมา
ทรวงำพิภพคิลลภา   คุกแมนมนุเคิม

๑ ขุนไทตำรงสุทศธรร
บุญญาธิการก็จะเพิ่ม

มะกุศลก็ส่งเสริม
พหูพรบ่าววัน ๆ

ข. เบญจนารัศม

๑ ฝ่ายนางประเสริฐสุนทนา
ยอชมทรงสุธรรมะอัน

วิพิสุทธสมกัน
ประเสริฐธรรมสตร

๑. ภารตฤปริยัม (ภัตตูปย)

๑ รักผวสันตทกมลระจ
ข้าเรอทิวาแลระชน

กลระภษะชว
บันราคันราไกล

๒. ภารตฤวตสลัม (ภัตตวตสล)

๑ หมั่นแสงวิจิระประนิต
แม่ชอชกชักรณะไหน

วรสามชนใจ
อนวัตรบชกขวาง

๓. ภารตฤจณม (ภัตตจณ)

๑ จิตภกคปริยมนะเทยง
ถึงแม่จะทุกขทุมนะนาง

ขมเขยงมจกจาง
กัษมจระนอใจ

๔. ภารตฤศรุณัม (ภัตตสุสสุณ)

๑ ภรรคาอุวาทะมนะมุง
เชอพงขคานวจนะนย

ณ ประโยชนาไท
และประพตุนโลมพลัน

๕. ภารตฤคุณคฤหยม (ภัตตคุณคหย)

๑ คุณไท ณ ผัวคู่ระอุทม
หาชของประกาศะคุณะสรว

กัณยมคุณานนท
พระวิเศษ ณ สาม

๑ ขันเบญจธรรมาศรัย
สำหรับประตูปุณณรี

ฐะวิสัยฐะโคภี
กัณฐะนาภณ ๖

ก. คำนมัสการพระรัตนตรัย

๑ อหิ พุทธัญจ ธัมมัญจ

สัมมัญจ สรณํ คโต

๑ ข้าเฝ้าพระศาสดา

ปรมาตัพพัตถัน

การณะเพียงธรร

ณ พะกังวณันตา

๑ วิสัฏฐะทรงญาณ

ทรมานนราพา

ข้ามป่าประตลสา

อุสสัทธิธัมมธรรม

๑ พระธรรมะคัมภ

ประตัพพิทกุกคกรรม

กัณ्हนงประตปนา

วรสูตฺตชาลย

๑ พระสงฆ์ทรงศีล

ละสุตฺตาทิกุณโส

ทรงพุทธศาสนไว

อนคาสันนรากร

๑ เอติ เม สรณํ เขมิ

เอติ สรณมุตตมํ

เอติ สรณมาคัมม

สัพพะทุกฺขา ปมุจฺจาเย

๑ ขอพึ่งพระไตรปิฎก

สุตฺตวตฺตโมสร

ยคัมภณณจ

อุกฺคละเสธมก

๑ พงฺโกะระมันเหมอน

ทระยรัตนาคี

ชันชมิอคมปร

กิมณฺสมโนยัง

๑ หวังโคะระไค้ลัม

มนธรมะเหมอนหวัง

สันทุกะโทยัง

สิริสุทฺธิสํราญ

๑ ไตรยรัตนชาดกสรร
เพิ่มพุลประมุขสถาน

พระอุปัชฌายาพาส
จิวิจกตมณานา ๗

๑ พาหุ สหสสมณินมิต สาวุธันต์
กริเมขล อุตติ โฆร สเสนมร
ทานาทิธัมมวิธินา ชิตวา มุนินโท
ตันเตชสา ภวตุ เม ขยสิทธิ์ นิจจิ ๗

๑ ปางเมื่อพระองค์ประมอะพุท

ธวิสุทธธะศาสดา

ทรสรอุทกตระกูล

ธินโพธิบัลลังก์

๑ ขุนมารสหัสสพหุพา

หิวชาวิชิตขลัง

ชक्रเมษะระประทั้ง

คชระเหยมกระเหิมหาญ

๑ แสร้งเสกสรวุระประคิย

กลกิจระรอนราญ

รวมพลพลพยุหปาน

พระสมุททระนองมา

๑ หวังเพอผจญวรมุนิน

ทะลุนระราชา

พระปราบพลพยุหะมา

ระมะเลื่องมะลายสุญ

๑ ทวยเดชองค์พระทศพล

สุมิตระไพบลย์

ทานาทิธรรมวิธิกุล

ชนะน้อมมนตาม

๑ ทวยเดชสังฆะรวนา

และน้อมมน้องคสาม

ขอจงนิกรพลสยาม

ชยสิทธิ์ทุกवार

๑ ถึงแม้จะมีอริวิเศษ

พลเคชระเทยมมาร

ขอไทยผจญพิชิตะผลาญ

อริแมนมนินทร ๗/๕

มัชฌิมะนิคา

หรือ

ตำนานแห่งดอกกุหลาบ

มัทนะพาธา

องค์ที่ ๑

ฉาก: ลานหน้ามุขเด็จแห่งวิมานของสุเทษณะเทพบุตร, บนสวรรค์.

(ก่อนเข้ค่ม่าน, กัวละคอนเหล่านทอ้งพรอ้มอยู่บนเวท, คือ: สุเทษณะ

เทพบุตร, เอกเขนกอยู่บนเตียงที่ข่นมุขเด็จ, มีนางอับสร้อยง่านพักคน ๑ ;

จิตรระเสนนงอยู่บนหน้ามุขเด็จ, และมีบริวารของสุเทษณะนงรายเป็นแถวทั้งสองข้าง

เวท, กลางเวทมีพวกคนธรรพสำรับ ๑, ถือข้อคอกไม้ทั้ง ๒ มือทุกคน.

พิณพาทย์ทำเพลงโหมโรงจนถึงเวลาควรจะเข้ค่ม่าน, จึงทำเพลงเหาะ. พอเข้ค

่ม่าน, พวกคนธรรพก็เริ่มร้องและร่ำอย่างแบบรำโคม. คนครเล่นคลอเสียง

ไปตลอด, ไม่ตอ้งรับ.)

บทร้องของคนธรรพ

(ลำเหาะ)

๑ ข้ายาทผู้ภักดี
พรอ้มกันถวยาฮา--

๑ ขอจงเสวยสุข
ทะรายแลถยัน--

ทอ้อฉลัพระยาทา (ยานี. ๑๑.)

เคี้ยะระพาทแก้เทวัน

นิราศทุกขไรรโรคน--

ทะรายาถย่ายัย

๑ พระองค์ทรงมีคุณ
บำเพ็ญในอภิ

๑ ชาทิก่อนเป็นสุกษัตริย์
ในวงศ์ประยูร

๑ ทรงธรรมลามนุษ
บำเพ็ญพระสการ

๑ ครั้นถึงเวลาควร
เสด็จสู่ราชย์

๑ เหลาชาพงพระเทศ
จึงพร้อม ณ แดงทอง

๑ สิ่งใดพระประสงค์
ใดองค์จอมอมร

สุเทษณ์. เหวยจิระเสน มิ่งยังอาวเล่น ลัทธิไฉน? (สุวรรณคณา, ๒๘.)

จิระเสน. เทว, ข้าบาท จะยังอาวใจ ทำเช่นนั้นไฉน? ไต่ขพม.

สุเทษณ์. เช่นนั้นทำไม พวกมิ่งมาให้ พรกษัติน,
ว่าประสงค์ใด ให้สมฤดี? มิ่งรู้อยู่ ว่ากุศเร้าจิต
เพราะไม่ได้สม จิตที่ไฉน, ออกกรรมเนื่องนี้ด้วย.

จิระเสน. ตูข้ามกิด ก็มแต่คิต เพื่อให้ทรงฤทธิ ไพรคทุกขณะ.

สุเทษณ์. กุไม่พอใจ! ไต่คนธรรพ์ไป บัคนเทยวละ,
อย่ามัววรจริง.

กะตะบุญขารมี
ทะกาลคผลผลไพบลย์
เถลิงรัฐราชไชยสรย์
สุระแมนแคว้นขัญจาล
ฤทธิรุตมหาศาล
ทุกอย่างงามตามวิสัย
ภูมิควรจากไฟท
ส่วยสุขในแดนสรว
ปกของเกศชาทั้งปวง
ภักคิหมายถวายพร
จงสิทธินิรันด

ไม่ไปรคปรานเร่งผ่านไป ฯ

จิตรเสน.

เฮ้วเทวะ ! (หันไปสั่งคนธรรพ.) เออพอแล้วนะ,
พวกเจ้าจงไป.

(พวกคนธรรพถวายบังคมแล้วเข้าโรง)

ข้าบาทไต่เตรียม อัสสรเสงี่ยม ส่องงามไว้
เพื่อร้องและรำ บำเรอเทพไท, แม่โปรดจะไต้ เรียกมาขคน.

สุเทษณ์. เขาเถิดลของกู เผื่อว่าตัวกู จะค่อยสข.

จิตรเสน. (เรียก) คณาอัสสร ผู้พอนรำค, ออกมาขคน
รำถวายกร.

(พิณพาทย์ทำเพลงเร็ว. คณะอัสสรว่าออกมาถึงกลางเวที, ลา, แล้ว
รำและร้องบทต่อไป, และคนตรีเล่นคลอเสียงไปตลอด, ไม่ต้งรับ.)

บทร้องของอัสสร
(ลำานางนาค.)

๑ เหล่าข้าคณาอัสสร	กมเกิดขอร (ฉบับง, ๑๖.)
บังคมพระเทพรังสรรค์	
๑ ผ่านกเณาสชทุกวัน	พระคุณอนันต์
เอนกประศุไพธทอง	
๑ อินพระเมตตาเนืองนอง	ประศุลของ
วรรณวรรณวยเย็น	
๑ พระกรุณาแนเห็น	ติประศุเปน
วายุรำเพยชนใจ	
๑ พระมทิทานั่วใน	ข้าบาทจึงไต้
มานะเปนนตย์ในงาน	

(เพลงเร็ว: ชัยชนะบรรพาสักตามท่าแล้ว, สุทธิณภมร, หาม, จิตรเสน)

ก็ส่งพวกนางให้เลิกการระบํ้า, และพวกนางถวายเป็นคุณแล้ว, พิณพาทย์ทำลา,
พวกอัยสรเข้าโรง. พวกทิพย์วิวารก็คูลานเข้าโรงไปด้วย.)

หทัยแททกนงคราญ.

สุเทษณ์.

ริงอยู่ระเจ้าเขย
 นางไคณแมนการ
 เว้นเคียวก็แต่โฉม
 ผู้เลิกลีลาครุฑ
 แท้เห็นอนงค์รา—
 ไม่มีอนงค์ใด
 งามผิวประไพผ่อง
 งามแก้มแฉล้มฉน
 งามเกศกำขำ
 งามเนตรพินิจปาน
 งามทรวงสล้างสอง
 ถิเล็กประเสริฐกว่า
 งามเขวอนงคราว
 เกลากลงประหนึ่งวาท
 งามกรประหนึ่งวง
 นวยนาฏวิลาศวง
 ข้าไฟเราะน้ำเสียง
 ไคพังก้องเวง
 นางไคระมีเทย
 เป็นยอดและยอดจิน—

ฝิระเขยสมัคสมาน (อินทวงศ์, ๑๒.)

ก็ระสิทธิสมฤทิ,
 มะทะนาวิสุทธีศรี
 วรรณวิเลชวิไลย.
 มะประเสริฐวิเศษวิสัย
 นะระเทยขระเทยมระทัน;

กลทาศุภาสุพรรณ,
 พระอรุณแอร่มละลาน,
 กลน้ำ ณ ท้องละหาน,
 สุมณมะโนหระรา;
 วรรณสุมนสุมา—
 วรรณละโรชะมาศ;
 สรรคิณิชาญนลาท
 วรรณพิไลยพระวง;

สรรคชสุเรนทะทรง,
 คุระร่าระขำระเบง;
 ธรเพียงพิรมประเลง,
 ยมิว่างมิวายถวิล.

มะทะนาณฟ้าณดิน,
 ทะนะแน่วณอกณใจ.

(จิตรระรถออก, ไปไหว้สุเทษณ์, แล้วหมอบคอบฟั่งรับสั่ง.)

สุเทษณ์.

อ้อ, จิตรระรถเจ้าไป ตามทุกใช้, สำเร็จประสงค์ฤาหา? (ฉบงง, ๑๖.)

จิตรระรถ.

เทวะ, ข้าบาทไคลคลา ตามองค์มหา ฤษัณนามนารท,
ไปทั่วทุกแดนสามหมต; ในฟากฟ้าจรต จนถึงขอบนภาลัษ;
ไปทั่วแดนมนุษย์สุทไกล บ่เว้นแห่งใด, กระทั่งยังขอบจักกระวาฬ;
ไปทั่วในแดนขาคาล, ทั่วทุกสถาน ทุกถิ่นเจนเขภพไทร.
ไปถึงซึ่งแคว้นแดนใด, ข้าบาทก็ไค วาครูปอนงค์ามงอน,
มาเพอถวายมหรีตร; ขอบองค์อมร จงทศพระเนตรรป่า.

สุเทษณ์.

มาเถิดนำรูปขึ้นมา, และจงเจรจา แดลงซึ่งลักษณะใหญ่.

(จิตรระรถเรียกคนใช้ให้นำรูปออกมา, แล้วเขาขึ้นไปถวายสุเทษณ์ทอด

พระเนตรพลาจ, จิตรระรถแดลงลักษณะแห่งรูปไปพลาจ.)

จิตรระรถ.

ประณมกัรบเท—

วระธิดาส่งำตร,

(อุปหัตถิ, ๑๑)

มีนามะเรยกย—

วระสุมาลีโคธณ.

งามเนตรและเกศแกม

กลดชอกกะมลสน—

วิสังประเสริฐปน

กิริยาสง่าศรี.

ววิเศษเปน

วระเทพนารี

ขาของค้อมาศรี

สรีระอัครเทวิน,

เนาศรีไกลาศ.

สุเทษณ์.

ชะนวนจะจงเงิน—

ทะนาระราคิน,

ผู้มีควรคณังค.

จิตรระรถ.

ทุกขะรูปนาง
แสนงามและหากถึง
นางชอวิเลขา
วิโรจน์วิไลยใคร
สละพระเทวี
ผู้สิงณไวคุณฐิ.

สิริร่างสขางซึ่ง
จะประเทียขบแพ้ใคร.
กตภาพพิเศษไซ้,
ยลระวันระคัพณ.
มหิษบคิสร์

สุเทษณ.

หล่อนเป็นก้านลแห่ง
จะมุงณโฉมฉาย

อะมิควรจะมุงหมาย.
หริวาชะนารายณ,
ก็ระทรงพระโกรธา.

จิตรระรถ.

ฉนนถวายุรป
ชอเมนะกาภา
ข้าเห็นณส่วนกลาง
วิจิตรวิศิษฏ์สร—
นางข้างประเลงชัย
เปรอของคตโรคม.

ชระเทพะกัญญา,
สละวิเลขวิไลยวรรณ;
อมะราวคสิวรรค,
พระสทนระชวนชม,
วรคัพพะเวิงรมย

สุเทษณ.

ท้าวคักระทรงฤท—
ผิทรงพิโรธอาว

กัมิควรจะมุงมาท.
ฉินททักก้านเหงกาจ,
จะประหัตประลัยลาน.

จิตรระรถ.

ฉนนถวายุรป
หน่อนาณะผิผ่าน

วรราชะนงคราญ,
วรเชตตะกาศิ;

	ปรากฏพระนามนาง วิสุทธิคุณ ^{๑๑๑}	วิมลลาสนาร, ระตนนพพงหา,
<u>สุเทษณ์.</u>	พระโคมขัณฑ์โคม	สุระเทวะกัญญา.
<u>จิตรระรณ.</u>	แพยชคฤคชา	กุระกากระเปรียบหงส์.
	นรปิตาทัว	วรเกาศิกาพงศ์
	นรินทรราชทรง	บุระกานุยะกฤษดา,
	ประกาศพระนามเรียก	วรเรณุกาภา.
<u>สุเทษณ์.</u>	เปรียบโคมวิเลชา	มะทะนابخ้านาง.
<u>จิตรระรณ.</u>	นรปิตารา—	ชะวิทรระโคกลางค์,
	พระนามอนงค์นาง	ทมะยันทิขังอร.
<u>สุเทษณ์.</u>	ระมัวสำแดงรูป	ชะระเนา ณ กิณคชน,
	ห้วงหาสง่างอน	ฤจะเปรียบชิตาสรวง.
<u>จิตรระรณ.</u>	ข้าวาทวิเลชา	ชะระงาม ณ แคนปลวง,
	ถวายพระปิ่นสรวง,	และกัศุกระโปรดปราน.
	และรูปชิตานา—	คะและลูกชสุรหาณ,
	อันเห็นณชาตาล,	คนวาทถวายไว้
	เพือทอชพระเนตรเล่น,	กละทนกัผ้องใส่
	ระควรมิควรรไชร์	ฤกัศุกระปราณี.

(จิตรระรณส่งรูปถวายสุเทษณ์, และสุเทษณ์รับไปบูชา ๗. แล้วส่งคืนให้

แก่จิตรระรณ, จิตรระรณส่งให้คนใช้นำเข้าโรงไป.)

สุเทษณ์. ย่องรูปเจ้าวาคมาน เป็นรูปนาร ทัศวนประเสริฐเลิศงาม; (ฉบง. ๑๖.)

• แทะกตทกนงราม กียงเห็นทราม กว้านารรัตนมทนา.

ฉนนแม่ไม้อาหา เทียมเท่ามทนา ฤาจะกล่าวชมเชย?

เป็นกรรมกแล้วเจ้าเฮย, จำต้องชวคเชย ทรกสมัคจริงใจ.

จิตรรรณ. ฉนนต้องคึกแก้ไข ไทยอุบายให้ พระองค์ไค้สมจินดา.

สุเทษณ์. จะแกฉนไค้เล่าหา? กุหมตัญญา.

จิตรรรณ. ซำบาทขอทลยคน.

ยามซำเทียวไปถึงที่ ชนโชติศรี ศรีมนตระระงามอน,

ไค้พยหน่งวิทยาธร เรืองวิทยากร, มีนามว่ามายาวิน;

ฉนมความรูฉน เชิงชาญโยคิน และเชี่ยวชาญรพวิทยา,

รจกใช้โยคเนทรา ไปผูกหยยา แห่งผุทอยแม่ไกล,

อากรายมนตรเรียกมาไค้.

สุเทษณ์. ฮะ! จริงหรือไฉน?

จิตรรรณ. ซำบาทไค้เห็นเองแล้ว

สุเทษณ์. ถาจริงเชากเป็นแก้ว!

จิตรรรณ. ซำบาททรายแล้ว จึงกล้านาควเขามา.

สุเทษณ์. พามาควยแล้วหรือหา?

จิตรรรณ. หมอเชกฉนมา คอยอยู่ข้างนอกพระลาน

ขอไค้โปรดให้ทำการ ลองเวทอำนาจ ฉำนฉววยลักครัง

- สุเทษณ. เจ้าพุดชวนกให้หวั้ง! แม่ไม่สมคัง ปากว่าจะทำฉันใด?
- จิตรระรด. ข้ายาทเชือนแน้แกใจ อยู่แล้วจึงได้ กล้าพามาเฝ้าทูลเกล้า.
ขอไปรคทกลองทุเวท, เผอพระทรงเคช จะไต่คังพระจินตนา.
- สุเทษณ. คลระ, เรียกเขาเข้ามา ช่วทกนา จะลองให้เห็นประเจ็กษ.

(จิตรระรดถวายบังคมแล้วเข้าโรงไป.)

- จิตรระเสน. เทวะ? ข้าสังสัยนั, แต่ไม่้อยากทัก อยากท้วงค่อหน้าสารณ.
เวทมนตรนนเขาอาหม จรงอยู่พอท จะเรียกเอาใคร ๆ มา;
แต่จะบงททคยยา ให้รคนนชา ยงนกระแวงแคลงนั.
หากเรียกโถมยงนงลัษณ มาแล้วไม่ภัก—ก็อยู่เป็นข้าชยทมาลย,
ก็ระกลบกลายเป้นการ เสอสมเกยรทวคาล ขององค์พระจอมเทวน.
- สุเทษณ. เจ้าพุดกลกทุกสิ่งอน, แต่กอกอน อูระทว้ยกรังใจ,
ฉนนลงอย่างไร ๆ เพียงแต่ให้ไค เห็นวรพกทรวเลคังงาม
แห่งมทนานางราม, ก็อาหมคความ ประโมทยมนัสสณฉวิล.

(จิตรระรดพามายาวินออกมา. มายาวินเป้นวิทยารร, นุ่งห่มหน้งเลอ.)

- จิตรระรด. เทวะ, นัมายาวิน มาเฝ้าขิน—ทระทว้ยมะโนภักค.
- สุเทษณ. ขอบใจทมาคราน; เขาว่าท่านมี ช่งโยครวิทยชาณ.
- หากเราจะขอให้ท่าน ช่วยเปลื้องร่าคาณ จะไต่คัหรือว่ามา.
- มายาวิน. เทวะ, อันเวทวิทยา ชารเรียนมา เต็มใจจะใช้ฉลของ
พระเทศพระคุณลของ อุลบาทของ จันเต็มสทขัญญา.

สุเทษณ. ท่านเมวทมนตรคาถา อาจลหทยา ใคร ๆ ได้เห็นตฤไณ?

มายาวิน. จะทูลทเวเกรงค
จะจำเอนบทลไชร
พระจงโปรดประทานซึ่ง
และความจริงวชการ
อถรรพเวทเรณอช,
มโนจำและชาคน
ฉนนอาจระผกจิต—
และใช้โยคะแล้วคง
ขนานแนจะอยู่ดง
ฤอยู่สรวงฤอยู่นา—
จะเป็นหญิงฤเป็นชาย
เพราะใครเลยจะทนทาน
ฉนนแม่พระองค์มี
ประชมมนตรระเรียกใคร
อนทวเรณ จิตชอชอยู่ท โฉมมะทะนา,
ผู้เล็ดเล็ดสรว ในชั้นกามา พระรฟากฟ้า ขมิใครทน.
ทงแต่เรามา เกิดในฟากฟ้า พกพภูมิสรวรค,
เราเห็นทองจิต คคชยากเชยชวณ แต่โอนางน นหล่อนไม่ปลงใจ.
ข้าบาทเล็งค ทัวยญาณกรู นางนคคใคร,
อกทงรู้เลค ว่าเหตุไฉน นงรามจงไม่ ปลงใจอินค.

ประหนึ่งททนงไป, (ภุชคปปะบาตร, ๑๒.)

กเหมอนบคชการ.

อภยชาจะทูลสาร,

กมอชประจาทน.

และมนตรครกไคสน

คคเพนบเคลมหลง.

ทใครไคประคจ,

จะเรียกให้ทระขงมา

ณชาจกกระวาฟ้า,

คโลกตำณบาทล.

กเรียกคายมียากน,

พระอถัพพะมนตรไหว.

ประสงคให้คนไชร

กโปรดคมีพระชณชา.

สุเทษณ. (สุรางคณา, ๒๘.)

มายาวิน.

สุเทษณ์. รู้ว่าอย่างไร?

มายาวิน.

หากทุกความไขว่ ings ไปรคปราณ.

สุเทษณ์.

เขาเอ๋ยคยาเกรง, เร่งบอกขณ มีเหตุร้ายค ings เล้ามาพลัน.

มายาวิน.

เมื่อครั้งพระองค์เป็น

วรวาเชราชัน (อินทวิเชษร,๑๑.)

ครองเขตประเทศขณ—

ทะวิสุทขยญาล,

ตรัสไซ้อมาคยเป็น

วรททะทูลสาร

ถึงราชะผผ่าน

นรชาติสุราชญ์งาม,

ขอของคยคย

มะทะนาวิไลยราม

เป็นราชันคาม

วรวาเชประเพณ;

แต่ท้าวสุราชญ์ไซ้

ขมียอมและยันท

ให้ซึ่งพระยค,

พระกัทรงพระโกธธา.

ตรัสเกณทพหลกของ

จตุรงคะเสนา

ยกไปประชิตรา—

ชะขุวิโรคม.

โหมคยวียน

ขมียทนทลายล่ม,

จับไค้นโรคม

นรนาถสุราชญ์มา;

จึงมีพระโองการ

จะประหารพระชีวา,

แต่หากชิตามา

และประนอมมโนคณ,

ยอมเป็นวะชียาท

บริจาริกานันท์,

ได้โทษะชีวัน

กัจะคงพระอาญา.

ฝ่ายนางกัยอมตาม

วรวาเชษญชา,

พชรอกพระชนมา
 ครนนางเสด็จถึง
 ก็มเกศและกรายท
 แล้วทูลแถลงโดย
 ว่าองค์พระนงคราญ
 แต่ไต่ปรีชาญาณ
 ว่าจักมียอมให้
 ครนนแหลระลุคแสน
 เพราะว้ายิการัก
 ึ่งยอมถวายเป็น
 ขององค์ชนกนา—
 เสรีกิจจะการกั
 กรายบาทยุคลคน
 ว่าพลางยพาชก
 แทงตรงพระทรวงตาย
 ตายแล้วกำเนิดใน
 ฝ่ายองค์พระภม
 จนได้สำเร็จผล
 มาพบและรักกัน
 แต่กรรมพระทำไว้

ก็เพราะลูกสักกที.
 วรรณสาภาศรี
 ทวียาทพระภบาล,
 สิริสัจจะวาทหวาน
 บมีอยากจะชักไ้,
 วรรณจะมีนไว้
 นรณนฤตกร.
 จะประทักษิณเกิดนัก,
 จะบรอกพระชนมา,
 และกัไ้พระโทษา
 ละยต้องมลายชนม.
 กวณิยะเป็นผล,
 มะทะนาระลาตาย.
 วรรณศักระแพร่พราย
 เฉพาะพักตร์พระภม.
 สุรภพพิชญ;
 กษาเพญพะลักรรณ,
 จรตลณแดนสุวรรณ
 เพราะระเคยสีเนหา.
 ณ พระชัศยคติมา

ช่องซัดและขวางหน้า

ยมิให้พระสมจินต์.

อันถ้อยคนทล

ถูกสัจจะทองสน,

ของคพระผบน

สรวะระปราณ.

สุเทษณ์.

ททานเลาไซร เราขอขอบใจ ททานไมตรี, (สร้างคณา, ๒๘.)

และเราขอเพียง เสดียงเคระหคท เผื่อโชคจะมี ทโคสภครา.

มายาวิน.

แล้วแต่จะโปรก, ไม่ทรงพิโรธ ก็บุญนัทหนา;

ขอประทานไฟ จะไค้บูชา.

จิตระรด.

(ร้องตะโกนส่งไปในโรง.) เอาของออกมา ตามทสั่งไว้.

(คนใช้นำเครื่องทำพิธีออกมา, คือบายศรี ๑, หัวหมู, เป็ด, ไก่,

มะพร้าวอ่อน, ขันหมสำหรับจุดไฟ, และเทียนชนวนจุดไฟพร้อม; ของเหล่านี้

เอาไปตั้งตรงหน้ามายาวิน, และมีคนเอาหญาคามาทอกแล้วเอาหนังกวางปน

หญาคาเป็นอาสนะ. มายาวินขึ้นนั่งขัดสมาธิบนอาสนะ, จุดไฟในขันหม, แล้ว

กล่าวคำบูชาต่อไปนี้.)

มายาวิน.

โอมบังคมพระคณะเศวระคิระบุตร

(สททุลลวักกัพิต, ๑๑.)

ฆ่าพิษณะสันสุก ประลัย;

อ้างามกายะพระพรายประหนังระวิอุทัย,

ก้องโกญจะนาทให้ สหรรษ;

เป็นเจ้าสัพประสิทธิ์วิวิระวรรณ

วิฑยาวิเศษสร— พระสถน;

ยามข้ากขักรณพอมะยะขวร,

จงโปรดประทานพร ประสาท.

โสมนารายะณะเทพเถลิงอู่ระคะอาสน์,
 ชื่นสนับบรรณราช จรัส;
 ถอคังขจักระคะทาธรณีน

ปรายยักยะกมุภินท มละาย;
 เชยวชาญโยคะวิพระพระอภิปราย
 คลภีจะทงหลาย สัมทอ.
 ยามชากอบกรณยพมมะระวัตร
 จงสมมะโนสัท—อิเทชญ.

(พิณพาทย์ทำเพลงสาธิตการ. มายาวินไหวญูชาลัทท, แล้วร่ายมนตร์

ต่อไป.)

ข้าสองเทเวศร์ โปรดเกศข้าบาท ทรงฟังซึ่งวาท ทกราบทูลเชอญ, (วิชชุมาลา, ๘.)
 โปรดช่วยคลไจ ทราวมวยไห้เพลิน จนลิมช่วยเชิน แล้วรบเร็วมา.
 ทวยเกษเทพไท้ ทราวมวยรูปร่าง จงไต่ทราบความ ข้าชอนนา,
 แมคคชิตชน ผันมนตรคาถา ขอไห้ทรา เขาถึงดังใจ
 มาเถิกนางมา ออย่าช้าเชอชอย ทูชานคอย ทอนรบทราวมวย,
 อำนาจโคภา ออย่าช้ามาไว ทูข้าสั่งไห้ โฉมครุรบจร.
 โฉมยงออย่าชก รบรคมาเถิก ชื่นชกคองเกก ในทรวงเว้าอัน,
 มาเร็วบคน รบลลาจร มาเร็วบงอร ข้าเวียกนางมา.

(มายาวินประณมมือและนงนวิกรรม พินพาทยทำเพลงกระสันนขาต.

ทุก ๆ คนตงตาชยมองดู. พอถึงร่วท่ายตระ. มัทนาเคีรชอกมา, ตาเรืองเป้งไม่
แลดูใครแล้กรียาอาการเป็นอย่างคนที่ยังหลยอยู่, และพูดหรือแล้ตงกรียาอย่าง
คนทณ. สุธะณลุกจากขลลกลลงมาคอนรยทวยความยันท, แตะรณเห็นมัทนา
จ้งงอยู่ไม่ยมแย้มกซงก, แล้หันไปพูทกขมายาวิน.)

สุเทษณ. นางมาแล้วไรวะ แต่ว่าฉันใด จึงไม่พูดจา? (สรวทคณา, ๒๗.)

มายาวิน. นางย้งงงวย ทวยฤทณมนตรา, แล้ว่าคุช่า จะแกบตน.

(พูดส่งมัทนา.)

ทุกอนสชาตา มรทณาวีไลยศร์, (อินทะวิเชียร, ๑๑.)

ยามของคสุเทษณม วรพณประการโต,

นางจ้งทำนลทอย มรุตตรัสไรวะ;

เข้าใจมิเข้าใจ ฤกทอยพระจพลน.

เข้าใจละเจ้าข้า; ฝวของคสุเทษณน

ตรัสมาคิณพลน จะเลลยพระวาท.

สุเทษณ. ข้าโฉมวิไลยะสบุรียา มรทณาสรวคศร์, (วสันตคิลก, ๑๔.)

พริกและกอบยอระต ขมเวนสเนทหนก;

บอกหน้อยเถอะว่าตระรณเจ้า กจระยอสมศร์ก

มัทนา. คุช่าสัคคณีสัคค กมิชกจะคชียตาม.

- สุเทษณ์. จริงญานะเจ้าสุมะทะนา   วะระเจ้าแถลงความ ?
มัทนา. ขำซอแถลงวะระนะตาม   สุระเทวะไปรคปราน.
สุเทษณ์. รักจริงมิจริงถูกไฉน   ขรไทยบ่แจ้งการ ?
มัทนา. รักจริงมิจริงกสุระชาญ   ชยะไปรคสถานใด ?
สุเทษณ์. พรักและหวังวอจะรัก   และ บ ทอค บ ทังไป.
มัทนา. พระรักสมัคณพระหทัย   ฤจะทอคะทังเสีย ?
สุเทษณ์. ความรักละเหียอูระระทก   เพราะมีอาจะคลอเคลีย.
มัทนา. ความรักระทกอูระละเหีย   ฤจะหายเพราะเคลียคลอ ?
สุเทษณ์. โอ้โอ้กระไรนะมะทะนา   ย มิทอขพระจิต ?
มัทนา. โอ้โอ้กระไรอะมระงอ   มะทะนามิพอก !
สุเทษณ์. เสียแรงสุเทษณ์นะประคิพท   มะทะนา บ เปรมปรีย.
มัทนา. แม้ข้า บ เปรมปรียะฉน   มิระไปรคกเสียแรง.
สุเทษณ์. โอ้รูปวิไลยะศุภะเลก   ย มิควรจะใจแข็ง.
มัทนา. โอ้รูปวิไลยะมละแรง   ละก็จำจะแข็งใจ.

(สุเทษณ์ของขุนนาง, แค้นนางยังคงทาลอยไม่จับคาอยู่, สุเทษณ์ออกฉนวน,

จึงลงพุดไปอีก.)

- สุเทษณ์. หากพิระกอควมและจุม—   พิตะเจ้าจะว่าไร ?
มัทนา. ขำบาทระชกฤกมิไค   มิพระองค์จะทรงปอง.

สุเทษณ์. ว่าแต่จะเต็มฤทธิฤททา คนกอดและรบน้อง?

มัทนา. เต็มใจมิเต็มคนก็ตอง ประตบ ตรีเขยต.

(สุเทษณ์ไม่พอใจในคำตอบของนาง, จึงหันไปพูดกับมายาวิน.)

สุเทษณ์. แน่มายาวิน เหตุไฉน จึงเป็นเช่นนั้น? (สุรางคนา, ๒๘.)

ครวณมะเมอ แผลอ ๆ ฤทธิ ประตบไม่มี ชีวิตจิตใจ.

ครวไครเราถาม หล่อนก็อันความ เหมือนเช่นถามไป,

คงจะรยวน ชวนเขยฉันทไศ ก็เปรียบเหมือนไป พุกกัยหุ่นยนต์.

มายาวิน. เทวะ, ทนาง อากาเป็นอย่าง นั้นเพราะฤทธิมนตร์:

โยคะอันหลัง บังคับไฉน ให้ตบยับล ไฉตามต้องการ.

แต่จะบังคับ ใคร ๆ ให้กลับ มโนวิญญาณ,

ให้ชอบให้ชัง ยืนยังยืนนาน ย่อมจะเป็นการ สุกพันวิสัย.

หากว่าพระองค์ มีพระประสงค์ อยู่เพียงระไ

นงคราญผลอง รองพระบาทไฉไร ข้าอาผูกใจ ไว้วัยมนตรา,

มิไฉนรคน คอคงขงขติ ชงพระอริณา,

บังคับให้ยอม ประนอมเป็นข้า บาทยวิชา วิกาเทวัน.

สุเทษณ์. อ๊ะ ! เราไม่ขอ ไฉนางละหนอ ไฉนวิฉิน !

เสียแรงเรารัก สัมคิใจครัน อยากให้นางนั้น สัมคิรักตบ.

ผูกจิตด้วยมนตร์ แล้วตามใจคน ฝ่ายเดียวมิชอบ,

เราไฉนโยม ประโลมไปพลอย ให้นางนักรชช นักรักจริงใจ.

ฉันทานคร คลายเวทมนตร์ก็ อย่าช้าว่าไร,
หากเราไซ้ค้ำ ครวณคงไ้ สัทธสมทังใจ; รัยคลายมนตรา.

มายาวิน. เฮว้ เทวะ.

(มายาวินประนมมือแล้วร่ายมนตร์ต่อไป.)

มายาวิน. อันเวทอาถรรพ์ ทพณธฤจิต แห้งนางมิ่งมิตร อยู่บนคันทา, (วิชชุขมมาลา, ๘.)

จงเคลือนคลายฤทธิ จากจิตกัญญา คลาย ๆ อย่าช้า สวัสดิ์สวาหาย!

(พิณพาทย์ทำเพลงรวี. มายาวินยกมือไหว้แล้วเสกเข้าไปทางมัทนา. ฝ่าย

มัทนาค่อย ๆ รู้สึกตัว, เขามือลูบตาเหมือนคนทนนอน, และพอจะเบิกพ้อได้

สติบริบูรณ์. ยกนางเหลียวแลไปเห็นสุเทษณ์ตกใจ, ทรงท่าเหมือนจะหนีไป,

แต่สุเทษณ์ขวางทางไว้.)

สุเทษณ์. อ้ามัทนาโฉมฉาย เลิศวงศ์สหาย วิชชุประโชติอัมพร, (ฉบับง. ๑๖.)

ไไหน ๆ ก็เจ้าสายสมร มาแล้วจะร้อ้น จะวนและรีบไปไไหน?

มัทนา. เทวะ, อันข้านี้ไซ้ร้ มาน้อย่างไร ขบทรายสำนักสถันต;

จำไ้ว่าข้าสถิต ในสวนมาลิต และลมร่ำเพยเซยใจ,

แต่อยู่ ๆ ทันใด ยังเกิดร้อ้นใน อู่ระประหนึ่งไฟเผาญ,

ร้อ้นจนสุดทันทาน แร้งไฟในราน ถัดมลงสันสมฤติ.

ฉันทมาไ้ไ้แห่งน? หรือว่าไ้มี ผู้ใดไปอ้อมเข้ามา?

ขอพระองค์จงเมตตา แลระงคโทษข้า ผู้บุกรุกถึงตानใน.

สุเทษณ์.

ข้าอรเอกของคို့ไร พ่จะบอกให้ เจ้าทราบคตังจันต;
พิเชงไ้ฌมายาวิน ไ้เชอญยุพิน มาทั้นควยอาถรรพ.

มัทนา.

เหตุไคพระองค์ทรงธรรม จังทำเช่นนั ให้ข้าพระบาทคို့ของขาย
แก่มู่ชาวฟ้าทังหลาย? ไ้พระภุสสาย พระองค์ทรงปราณิ.

(มัทนาร้องให้. พิลพัทย์ทำเพลงโศก. สุเทษณ์ปลอย.)

สุเทษณ์.

ข้ายอกลีเนหา

อย่าทรงพระ โคกั

พนนระกเจ้า

คို့ชคสนันอันง

พรกวะธินวล

อนนารักยชาย

รปเจ้าวิไลยราว

มคัวรระร้างรัก

อาทาสสร้างองค์

ไ้เพอจะผูกพัน—

อนพิสขุญแล้ว

แลรักสัคมิ

ขอโฌมเฉลาปลง

วัชรักและบินยชม

หากนางมิช้องชัค

มะธะนาวิสุทธิศิริ, (อินทวงศ์, ๑๒.)

วรพัคัทรจระหม่นจระหมอง

และจะเฝ้าประคัษประคอง

บมิไ้ระคางระคาย.

บมิคัวรระชาละขาย,

ถูกัคัวรจระรวมระรัก.

สัระแสรังประจิตประจักษ์,

เพระพระอุพิพัฒน์;

อรเพราพิสุทธิสัรวพ

อนระจิตะของถูกั.

กัพะเอนประสัพสิริ

มนะมั่งทณณอม.

พระถูกัประนัประนอม

ทณรักสัคสัคมาน.

ประคัพิทธิประสัสมประสาน,

๕
ทงสองจะสัชนาน

๕
ฮาซัวยร้งกตย

๕
พรกอนงคณาง

๕ ๕
เหมือนพมิไคคง

๕
ทริยไชริยไผจีน—

๕
ซพอยุกเหมือนทาย,

๕
ทุกซยากและกรากกรม

๕
ฮาฟงคนเด็ก

๕
พอให้คน

๕
ฟงถอยคำรสมะธรวอน

๕
จักเปนมุสาวะระนควัย

๕
อันชายประกาศวระปะทาน

๕
หญิงควรจะเปรมกะมะละยัง

๕
แต่หากฤกษ์บะภิรม

๕
เปนปดและลงบุษะรัก

๕
ตข้าพระบาทลิสัจริท

๕
จึงทวงและมุงมะนะสะใน

๕
อันว่าพระองค์กรุณะซ้อย

๕
อีกควรผลของวรมหา

๕
คณคนงฤกษ์ระยม

๕
มนะโอบจกขาง.

๕
ทชะพระคายระคาง;

๕
ฉิมสมฤกษ์ถวิล,

๕
วรชะชะตน—

๕
ตะนะท่วงและหอนนิยม.

๕
เพราะมิวายระทวยระทม

๕
อระชะระกำทว.

๕
มะทะนาและคอบว

๕
สัชรนระเริงระรว.

๕
คณนผเชอชวย

(วสันตดิถี, ๑๔)

๕
ขมิทระกระความจริง.

๕
ประคิพัทธะแก้หญิง,

๕
ฉะจิตตะทอยรัก;

๕
จะเลลยฉนจัก

๕
ก็จะหลงละเลิงไป.

๕
ขมิคิจะปดใคร,

๕
วรเมทตะธรรมา.

๕
ฤกษ์ควรจะปรึกา,

๕
กรุณาธิคุณครัน;

๕
อระแห่งกระหม่อมฉน,

๑๒
ทศนบธารจระฉนวน—

ทะนะคอบพระวาจา

ให้ถูกประสงค์ประสงค,

ผะตองพระโกธชา,

หม่อมฉันก็ไต่ถามว่า—

ทะยัคิและกราบกราบ.

สุเทพณ์.

๑ . ๑๑
ทหฺลณฺมยฺนยคม

มณเฑียรวิเศษมณฑล, (อินทวงศ์, ๑๒.)

๕.
มคัสสมรमान

จักรมฤตเป็นไฉน ?

๒
มัทนา.

กรมอสมคนบมบรชช

ประทีปทชะโตโต, (วสันตดิถี, ๑๔.)

เป็นโศกขมมีมนะระระไผ่

๑
อภิมณฑล.

สุเทพณ์.

๒๘๔
เชนนนกเชอญพง

คนกล่าวสี่ในหะพจน์, (อินทวงศ์, ๑๒.)

เจ้างานประเสริฐหมต

๘๔ ๕ ๐
กมควรฤตยะตา.

มัทนา.

หม่อมฉนลศกษมะจรุทธย

กล้านกเสนาะคำ, (วสันตดิลก, ๑๔.)

๑๒๐๕
แต่คงท่านลวจะนะธา

๗๒๐
ที่จะไต่ถามลมา.

สุเทพณ์.

น.เจามขอมรบ

รสรวกฉนวนนุจา? (อินทวงศ์, ๑๒.)

๒๒
ทวณจะเลวสา

หะสะทวฺยประการไฉน ?

มัทนา.

^๒   ^๑   ^๒   ^{๑๑}   ^๑

อโงคพระผู้สวระวศษญ,

พระจะฝึกอะไร? (วสันตดิลก, ๑๔.)

หม่อมฉนดทราชมเพราะบมไต่ อนุวตณพระบณทร.

๒   ๑   ๓   ๔   ๕
ก. อินวตณพระบณทร.

๘
สุเทษณ.

๙ ๙ ๙ ๙
ปงพงพะจร

กระตประมวณฺเฐปมฺมุต, (อินทวงศ์, ๑๒๖.)

ยงชกิกยงพูน

ทชชะทวมระทมหะทัย !

๒๒๐ ๑๕
อาเจ้าตาเกาฟกตร

๖๖๒ สรรพกษัตริย์มหาวิไลย

พววนะคดงโคต

๑ ๕ ๗
สถ.เพอพระวงมณฑล.

มัทนา.

ไอ้ไอ้ละเหี่ยอุระสคัย

วรศัพทะท่านทรง (วสันตดิลก, ๑๔.)

อภัยซึ่งแสงดวงวรประสง—

กะณัตถ์กระหม่อมฉัน;

อยากใคร่สนองพระวรสุณ—

ทรคุณอนันต,

จนใจเพราะผิดคคสิสุธรรม

สุจริตประคิษฐา.

ขอให้พระองค์อะมระระเท—

จะเสวยประโมทา,

หม่อมฉันจะขอประณตะลา

สุระราชลิลาศไป.

(มัทนากราบแล้วทั้งทำจะไป, แต่สุเทษณ์จับข้อมือไว้ ด้วยกริยาออก

จะโกรธ.)

สุเทษณ์.

ข้าก่อน ! หล่อนจะไปไหน ?

(ฉบงง, ๑๖.)

มัทนา.

หม่อมฉันอยู่ไป

ก็เกรงแก่ทรงรำคาญ.

สุเทษณ์.

ใครหนอบอกแก่นางควาญ

ว่าพำราญ ?

มัทนา.

หม่อมฉันสังเกตเองเห็น.

สุเทษณ์.

เฮอ ! หล่อนนมาล้อเล่น ! อันทวเพน คนโง่ๆบ้านใด ?

มัทนา.

หม่อมฉันเคารพเทพไท ทูลอย่างจริงใจ กับมีทรงเชื่อเลย,

กลับทรงคำรัสเฉลย ชวนชักชมเชย และซัดสนิสนหา.

พระองค์ทรงเป็นเทวา ถิยติปรา—กฎเกียรติยศเกรียงไกร,

มีสาวสุรางค์นางใน มากมวแล้วไซ้ ในพระพิมานมณี,

จะโปรดปรานข้าบาทนี้ สักกราตรี ? และเมื่อพระเชษฐาอันช้อย,

จะมีคองนั่งละห้อย นอนโคกเคร้าสรว้อย ชะเง้อชะเง้อแลหรือ ?

หม่อมฉันเป็นผัวดี สัจจาหนังกคือ ว่าแม่มีรักจริงใจ,
 ถึงแม่จะเป็นชายใด ขอสมพาศไสร้ ก็จะมียอมพร้อมจิต.
 ดั่งนขอเทพเรองฤทธิ ไพรตจ้านอัยนิต. ข้ายาทขอขงคมลา.

สุเทษณ์.

(ตวาด) อุเหม !

มะทะนาชะเจ้าเลห์

ทะละคำอุวาทา

คนถามก็เจ้าไสร้

วนิภาพยายาม

ก็และเจ้ามีเต็มจิต

ผิวงให้้องนงค์นวล

ขมียอมจะร่วมรัก

ก็กระนุจะยอมให้

ผิวงนางพระเ็นชอย

จะทรนทรายศีล—

เพราะฉนั้นจะให้นาง

มะทะนาประสงค์คน

ทวิบทจะครุบาท

วอเลือกจะตามใจ

จะสถิตถนนั้นกว่า

และผิวงนคนพลัน

ชชชข้างจ่านรรจา, (กมล, ๑๒.)

ฤกระบิถกระขวนความ

ขมีคอบณคำถาม,

กระละเล่นสำนวนทวล.

จะสถิตกับคนชวน,

ชนะหล่อนทนงใจ.

และสมัคสมรไสร้,

วนิทานิवासวรรค,

มรอนักชาพลัน

ยะบ่อยากจะยีนยล;

จตุสัณ แคนคน,

จะกำเนิด ณ รูปใด ?

ฤจะเป็นอะไรไสร้,

และจะสาปประคจสุรร;

จะสำนัก ณ ไทษักณ.

จะประสาทพระพรให้

มัทนา.

วนการจลกลย
ก็ระชอยสระฐานไค
ข้าเทพศกคสทชง
ข้าเป็นแต่เพียงข้า
หม่อมฉนนอาภ
จึงไม่ใครองศรี

ชั้นทรงเมศตาควร
คุณท่านทมากแสน
อันโปรดให้เลือกตาม
ขอเป็นขงมาลี
สุกแท้แต่จอมสรว
ขอเพียงไทม์คน—
ทวยกลั่นของข้าบาท
ใจนคยบชาจอม
ข้าขอแต่เพียงให้
ให้ข้าได้ทำคุณ

สุเทษณ์.

ที่เจ้าอนงอชอนน เราจะยอมสรว พระสิทธิกิจใจจันต์. (ฉบง. ๑๖.)
คราท่านมายาวิน, นางนถวิล จะจอรปเป็นมาลี.
กัษยผาอย่างไคมี ทงามทงส อักทงมกลั่นส่งไกล?
แต่ต้องให้มัทนามไว้ บอกรักมิให้ เหล่าเครือจานผลาญยัย.

ณ ประเทศสุราละ:

วุธคอบคนมา.

พระเจดงพระอาญา. (สาลิน, ๑๑.)

บมิ่งจะอวคค.

และก ไซคยพม

รบาทพระจอมแมน.

จะประเจบและคอบแทน

คณนาประมวณม.

ฤคชา ณ บคน,

รวิเรกวิไลยวรรณ,

จะประสิทธิประสาทพนธ,

ฉะรณรรวยหอม.

ก็จะไคประณคนอิม

สุระบ่มข้าเพญญ.

มรทรงพระการณ,

และประโยชน์ขอยุหมัน.

มายาวิน.

เทวะ ! อันไม่งามสรรพ มีลักษณะของกบ พระองค์ดำรัสถาม
 ในนันทะโนทยานครี, องค์พระศจี อโพรคเป็นยอกมาลา.
 เห็นมีแต่ในปากฟ้า, ในแดนคนหา ไม่นมีไต่แห่งไหน.
 ไม่นมีนามฉันทิ ? ท่านจงเล่าให้ เราทราบซึ่งลักษณะแสดง.

สุเทษณ.

มายาวิน.

ไม่เรียกผะกาทุก—

ชะกะสีชรุณแสง (อินทวิเชียร, ๑๑.)

ปานแก้มแฉล้มแดง

ครุณีณ ยามอาษา;

ดอกใหญ่และเกสร

สุคนธะมากมาย,

อยู่ทนบว้างวาย

มธุรสขจรไกล.

ออกทงสระพรหมนาม

กฤษะเข้มประคืบไว้,

ผงเขี้ยวลิ้นไขว่

ขมิใคร่จะห่างเหิน.

อันกฤษะกาหอม,

ขริโกลคร่อยเพลัน,

รสหวานสีหวานเชอญ

นวลมเพราะเลิครส;

กันแล้วระงับคร

พิชะโทษะหายหมด,

คอดมและกลด

ทฤษะเสมหะเสอสมสรรพ;

ออกทงเรณูกา—

มะคุดาภิรมย์นันท

เย็นในอุราพลัน,

และระงับพยาธิ.

สุเทษณ.

มัทนา.

คัส, จะให้มารศรี เป็นดอกไม้นั โคมยงจะว่าฉันทิ ? (ฉบบง, ๑๑.)

ไหน ๆ จะเป็นดอกไม. หม่อมฉันทิพอใจ เป็นดอกที่ออกนามมา.

ข้าชอกก็เกศวันทา ทจ่อมเทวา การุญให้เลอเกิน.

สุเทษณ.

ทวยอำนาจอิทธิฤทธิ์ อันประมวณมี ฌตวิภูมฺพแรงหาญ,
 กุสาลมัทธานางคราญ ให้จุติผ่าน ไปจากสุราลัยเล็ก,
 สู่แดนมนุญและเกิด เป็นมาลีเล็ก อันเรียกว่ากุพชะระ,
 ให้เป็นเช่นนั้นกว่าจะ วัสดุอุระ ระอุเพราะรักรังเชญ.
 ทุกเดือนเมื่อถึงวันเพญ ให้นางเป็น มนุญอยู่กำหนดมี
 เพียงหนึ่งทวาราวรี; แต่หากนางมี ความรักขรรษเมือใด,
 เมื่อนั้นแหละให้ทราวมวย คงอยู่อยู่ไซ้ ยคนกลียเป็นบุษผา
 หากรักชายแล้วมัทนา ยมีเสชา— ภริมายเพราะเวศร้างรัก,
 และนางเป็นทุกขยิ่งหนัก จนเหลือทจก ออกทนอยู่อีกต่อไป,
 เมื่อนั้นผวอรไทย กล่าววอนเราไซ้ เราจึงเร่งดโทษทัณฑ์.
 นางมัทนา จุติช้านาน จึงมละฐาน สู่ระแมนสุวรรณ (จิตรปะทา, ๘.
 ไปเถะกำเนิด ฌ วิมาวัน ทั้งคนสิ้น วิสาปไว้ !

(พิณพาทย์ทำเพลงคูกพาทย์. สุเทษณแผลงฤทธิ์, ฟาแลยแววยวายตลอด)

เพลง. พอลงรวทาย มัทนารองกรกและลงกลกพน.)

(ปิดม่าน).

สารัตถ์

สาวิตรี

องกัท ๓

ตอนที่ ๑

ฉาก: ในกลางป่าโปร่งแห่งหนึ่ง.

(ฉากเป็นป่าโปร่งอย่างงาม ๆ นาสบาย, มีต้นไม้ซึ่งมีผลเก็บได้จริง ๆ
บ้าง, ก็มีต้นไม้สำหรับคดกกเป็นพืนไต่อย่างค้วย, ช้างขวาแห่งเวทมีต้นใหญ่
ต้นหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่โคนโขดเขย ๆ, และโขดนี้เองทำให้มีทลาค ๆ จากขวาลงไป
หาซ้ายแห่งเวท เพื่อให้คนนอนลงบนต้นได้. ในตอนที่ ๑ นั้นเป็นเวลา
กลางวัน.)

ก่อนจะเข้ที่ม่านพิณพาทย์ทำเพลงฉิ่ง. พอเข้ที่ม่าน, พระสัถยวาน
ธอชวาน, และนางสาวตรีธอชยาม, เคนออกมากด้วยกัน; พิณพาทย์หยุด.)

บทร้อง — สาวตรีกับสัถยวาน.

(ชมตงนอก.)

สาวตรี. ๑ ทอดพระเนตรนั้นแน่วทุกกระหม่อม
ผลมะม่วงสุกงามคดคั่นอยู่
ราวกับหลอด้วยทองขึงมอของ
นกวารสคงชูชุนอุรา.

สตัยวาน.

จริงละแม่แน่นแตรสังหวาน
แต่ก็คงไม่ปานกนิษฐา
หวานอะไรไม่ปานหวานวาจา
แห่งน้องแก้วแววตาของสามี.

สาวตรี.

ขยับ่านนมหรือยังไม่จัก

สตัยวาน.

เป็นไม่วินชิตละโฉมศรี

สาวตรี.

อันเวลาล่วงมาถึงเกอบบ

สตัยวาน.

ส่วนทวพณเห็นเป็นหงวน.

สาวตรี.

ไต่พงพระวาทเช่นนไชร

ใครจะไม่ลุ่มหลงองค์จอมขวัญ ?

สตัยวาน.

ใครไต่เมียบเช่นนคชวัน

จะไม่หลงเมียนนไคณไท ?

สาวตรี.

กูเอาสีมาเผาทรงเข้ายวน

เวลานนี้ไม่ควร.

สตัยวาน.

เป็นไฉน ?

ก็เราอยู่ในกลางระหว่างไฟร

จะมีใครเค็กราย ?

สาวตรี.

อายเทวา !

สตัยวาน.

อันทวยเทพก็เปรมเกษมสุข

แสนสนุกด้วยการเล่นหา

แนบสนิธิศาทิเทพกัญญา

จระนิทา^{๕๔ ๕๖}เรานมหรณอง.

สาวตรี.

ยังเจียงกัษณ^{๕๕ ๕๖}เฝ้ายังเจ้าศว

พระทูลหัว^{๕๕}แก้ไปไม้ขัดข้อง

เล็กกัษ^{๕๕}ที่, แม่มเมตตาน้อง

โปรคทรงเกียพวาทองโน้นประทาน.

สัตยวาน.

แต่ดวงจิตยังปลิดให้น้องไต้

ปลิดมะม่วงเป็นไรขอสงสาร

(ไปเก็บผลมะม่วง.)

สาวตรี.

ดวงหทัยทรงชัยโปรคประทาน

ก็เป็นการคอยแทนแสนสัก.

(สัตยวานให้มะม่วงแก่สาวตรี.)

สัตยวาน.

มะม่วงนการังทองหอมหวาน

เมอถองการเสวยเจ็ดโหลศรั

พระคองตกไม้ในยกน

เพื่อไปเปรออัคคีเช่นเคยมา.

(สัตยวานไปตกกิ่งไม้ทำฟัน. สาวตรีไปนั่งไต่ร่มไม้ใหญ่, หยิบดอกไม้ออกมาจากในยาม, และมีดช้อนดอกไม้ปลางร้องลำพลา.)

บทร้อง — สาวตรี.

( ) (๓๒)

๑ สุกุมลิตลลาง ๆ มากมวณมี
 ท่าง ๆ สักวาลายวิเลขา
 เหมอนแสรงแท่งล่อแมลงให้บินมา
 เพราะหมายว่ามิกลันอินรนวย
 เปรียบเหมอนนางครุณชยากมค
 แท่งกายาล่อให้เห็นสรวย
 เพชรฉวางชายหลังแฉงงงวย
 แลวเชอชวบริบรคสมคกัน
 แต่มขางมาลิตอน ๆ
 กลันขจรรนรมยลพผน
 ภูมวณยนคทศคนธ
 เพราะรจกเลอกพนทคจรง
 เปรียบสควิมุสขุมชาทิ
 มรยาทน้าชมสมกยหญิง
 ขุณคไฟถนอมกล่อมเลียงจรง
 เพราะรักยงบยชคชคทวงใจ. ๖

บทร้อง — สัตยวาน.

(ทเลง้า)

๑ ส้าว^๔ตร^๔, เท^๔พ^๔ท^๔าง^๔าน^๔หน^๔ก^๔
ห^๔ว^๔จ^๔ง^๔ป^๔ว^๔ค^๔ย^๔ง^๔น^๔ก^๔แ^๔ล^๔ะ^๔ร^๔าว^๔ไ^๔ห^๔ญ^๔
ท^๔ง^๔อ^๔ว^๔ย^๔ว^๔ร^๔แ^๔ล^๔ะ^๔ห^๔ท^๔ย^๔

ไ^๔ม่^๔ส^๔ย^๔า^๔ย^๔เ^๔น^๔พ^๔ัน^๔พ^๔ร^๔ร^๔ณ^๔า^๔
พ^๔น^๔ไ^๔ซ^๔เ^๔น^๔แ^๔ล^๔ว^๔ด^๔ว^๔ง^๔ส^๔ม^๔ร^๔

ร^๔าว^๔ก^๔ย^๔ศ^๔ร^๔ป^๔ระ^๔ห^๔าร^๔ร^๔าน^๔เก^๔ศ^๔า^๔

แ^๔ล^๔ะ^๔เพ^๔ล^๔ิง^๔ร^๔ม^๔ส^๔ม^๔ไ^๔ห^๔ม^๔ไ^๔น^๔ช^๔ู^๔ร^๔า^๔

ร^๔าว^๔จ^๔ะ^๔ข^๔้า^๔เพ^๔ร^๔า^๔ะ^๔พ^๔ิน^๔อ^๔ค^๔ัน^๔

ช^๔ว^๔ย^๔ป^๔ระ^๔ค^๔อง^๔เ^๔ก^๔เ^๔น^๔อ^๔ง^๔ผ^๔ู^๔ง^๔า^๔ม^๔ช^๔ัน^๔

เพ^๔ร^๔า^๔ะ^๔ไ^๔ม่^๔ส^๔า^๔ม^๔า^๔ร^๔ถ^๔ย^๔น^๔แ^๔ล^๔ว^๔ค^๔ว^๔พ^๔

โ^๔ย^๔ ! โ^๔ย^๔ ! แ^๔ก^๔ว^๔ด^๔า^๔ช^๔ว^๔ย^๔ส^๔ำ^๔มี^๔

ค^๔ร^๔ง^๔น^๔ไ^๔ซ^๔เ^๔น^๔ฉ^๔า^๔จ^๔แ^๔ท^๔ย^๔ช^๔า^๔ค^๔ไ^๔ ! ๗

พ^๔ิณ^๔พ^๔า^๔ท^๔ย^๔ท^๔า^๔เพ^๔ล^๔ง^๔ค^๔ระ^๔ส^๔ัน^๔น^๔ิ^๔ย^๔า^๔ค^๔. ข^๔ว^๔า^๔น^๔ค^๔ก^๔า^๔ก^๔ม^๔อ^๔พ^๔ร^๔ะ^๔ส^๔ัต^๔ย^๔ว^๔า^๔น^๔, แ^๔ล^๔ะ

พ^๔ร^๔ะ^๔ส^๔ัต^๔ย^๔ว^๔า^๔น^๔เซ^๔. น^๔าง^๔ส^๔ำ^๔ว^๔ิ^๔ท^๔ร^๔ร^๔ิ^๔ย^๔ล^๔ก^๔ไ^๔ป^๔ย^๔ง^๔ม^๔า^๔ย^๔ง^๔ไ^๔่^๔ร^๔ั^๔ม^๔ไ^๔ม่^๔, แ^๔ล^๔ว^๔น^๔ง^๔ล^๔ง^๔แ^๔ล^๔ะ

ป^๔ระ^๔ค^๔อง^๔พ^๔ร^๔ะ^๔ส^๔ัต^๔ย^๔ว^๔า^๔น^๔ไ^๔ว^๔ั^๔ย^๔น^๔ค^๔ก^๔. พ^๔ร^๔ะ^๔ส^๔ัต^๔ย^๔ว^๔า^๔น^๔แ^๔ส^๔เ^๔ค^๔ง^๔ก^๔ิ^๔ร^๔ิ^๔ย^๔า^๔อ^๔า^๔การ^๔ท^๔ุ^๔ร^๔น^๔ท^๔ร^๔า^๔ย^๔ม^๔าก^๔ข^๔น^๔

เ^๔น^๔ล^๔ำ^๔ค^๔ย^๔, จ^๔น^๔ไ^๔น^๔ท^๔่^๔ส^๔ุ^๔ค^๔ เ^๔ม^๔อ^๔ด^๔ง^๔ร^๔ว^๔ท^๔ำ^๔ย^๔ค^๔ระ^๔ พ^๔ร^๔ะ^๔ส^๔ัต^๔ย^๔ว^๔า^๔น^๔จ^๔ิง^๔ค^๔ว^๔อ^๔น^๔แ^๔ล^๔ะ^๔ส^๔ัน^๔ส^๔ม^๔ฤ^๔ค^๔.)

บทร้อง — สาวตรี.

(โอไน, รัพันพาทย์)

๑ โอว่าพระทูลกระหม่อมแก้ว
 มาทางเมียบ่แล้วช่างทำได้
 จะเสด็จจรทล ฌ หนไก
 ไยไม่ชวนเมียบ่ไปเอนพ่อนทาง
 พระมาทางเมียบ่ไว้น้ำพา
 ปล่อยให้ร่างกลางย่านใหญ่กว้าง
 เมียบ่อยู่เคียวพมฟอกอย่างว่าง
 ขอวาวางชีวิตติดตามไป. ๒

(พิณพาทย์ทำเพลงโอค. สาวตรีออกพระสัถยวานร้องให้สัณสน)

พิณพาทย์ทำเพลงคูกพาทย์. พระยมออกมาทางหลบขวา. สาวตรีเห็นก็ตกใจ.)

บทร้อง — สาวตรี.

( ) (๓๗)

๑ ข้าได้เห็นพระโสมอันผ่องผุด
 ผุดกับโสมมณักรูไต่
 ว่าพระองค์คงเป็นเทพไท
 ชงเสด็จจรไรเฒาทน
 อำองค์เทวราชพิลาศบุญ
 ไปรคการุณย์แก่ข้าบาทศรี

ก ๔ ๔ ๔ ๔ ๕
ทเลศนคของถงทน

พระองคมีพระประสงคจํานงโต ? ๖

บทรํอง — พระยม.

( ) (๓๘)

๑ ทราสาวทรศรศมร
อนขงอรภกคเปนขงใหญ
ทของคพระภรรตาผียาใจ
ยมไคหนายรกลกเวลา
ทงเชอนมโยคระสมยค
ปรากษคณาชมเปนหนกหนา
เพอเหตนเรายอมสนทนา
กขนางแกวภญาสาวทร
ทวเรานคคพระยมราช
ผทรวงฤทธอานาจอยางเต็มท
อนพระสคยวานกมารน
หมคอาดยถทของววยปราณ
เหทลนทวเราเขาขวงมา
เพอหมคเชอและคราหสสถาน
อยาเสยใจมากไปไมเขาการ
ใชวาสคยวานจะคินชนม.

บทร้อง — สามีตรีและพระยม.

( ) (๓๔)

สามีตรี.

๑ เทวพระผู้ควรบูชา
 ข้าพระบาทหลากจิตคิดฉงน
 ข้าเคยฝันผู้เฒ่าเล่าขาน
 ว่ายามคนถึงทศวรรษวัย
 ย่อมมีทุกข์ของพระองค์ทรงมาคร่ำห
 ก็แต่ว่าครานเป็นไฉน
 จึงเสด็จมาเองเช่นนี้ไซร้
 ข้าสงสัยโปรดแถลงแจ้งเหตุการณ.

พระยม.

พระกมารมีคุณสมบัติ
 อิกโฉมก็ควรสวัสดิทุกสถาน
 เป็นประหนึ่งหวังแห่งกฤตการ
 พระกมารไม่ควรทุกข์คร่ำหไป
 เราจึงไต่มาเองณคราน.

สามีตรี.

โอ้เทววิบัติไฉนไม่
 ทรงเมตตาข้าพระเจ้า.

พระยม.

จงเข้าใจ

ผวถึงอายุขัยเราจึงมา.

สาวตรี.

หนีจากข้าเป็นสตรี

แม่ต้องไร้สามี.

พระยม.

อย่าแม่อย่า

มาวอนขอชีวิตของภรรยา

ยอมมิไ้, ักญญาอย่ารำไร ฯ

พิณพาทย์ทำเพลงรวี. พระยมเฝ้าวังจ้งลงไปคล้องตัว “ปราณ”

ซึ่งซ่อนอยู่ก่อนแล้วข้างหลังพระสัถยวานดุ๊กให้ขึ้นขึ้น, นางสาวตรีก็วางศัพ

พระสัถยวานและลูกขึ้นข้าง. พิณพาทย์เปลี่ยนเป็นเพลงเข้ม่าน. พระยมจึง

“ปราณ,” สาวตรีเฝ้าตาม, เข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

ฉาก : ทางเดินในป่าที่๒.

(สำหรับตอนที่ต้องการให้เปลี่ยนฉากได้เร็ว ๆ, ฉนั้นควรมีม่านหลังเขียนเป็นฉาก, ให้เห็นแปลกกับฉากตอนที่๑, และม่านนี้ควรมีไว้พร้อมให้หย่อนลงได้เพื่อยบงเวทีเสียกึ่งหนึ่ง, คงเหลือแต่กึ่งข้างนำไว้เป็นทิวละครตอนออกในตอนที่ ๒ น. การเปลี่ยนฉากไม่ใช่ใช้ม่านนำเวที, ใช้เปลี่ยนมิต.)

(พอเปลี่ยนฉากเสร็จแล้วและไฟสว่างขึ้นแล้ว, พระยมรุทวิ “ปราณ” เถิดออกมาจากทางขวา, นางสาววิตรีเถิดตามหลัง. ถึงกลางโรงพระยมหายกและหันไปพูดกับนางสาววิตรี.)

บทร้อง — พระยม.

( ) (๕๐)

๑ สาววิตรี, หยุคเทอญ, เเชอเถิดมา

โดยมรรคาล้ำยากหาน้อยไม่

ขัตตนางทราชมสงวนควรถกลับไป

เพื่อยะไคขอบกักรณย

ข้าเพื่องการกุศลศราทธพรต

สำหรับองค์ทรงยศขัตติ

เชอพนแล้วจากปวงกรณย

อันพมกคองคพระภรรตา, ๖

บทร้อง — สำนวน.

( ) (๔๑)

๑ พระภรรตาถูกพาไปหนไหน
 หม่อมฉันขอตามไปพระเจ้าข้า
 หรือเสด็จไปเองในมรรคา
 ข้าก็จะขอตามเสด็จไป
 ตรีข้านางแข่งแรงแห่งตะบะ
 และสัมาการะระทอผู้ใหญ่
 อีกพระองค์กรุณาแก่ข้าไท
 คงไม่มีสิ่งใดกีดขวาง
 อันผู้ใดใฝ่ธรรมเป็นเนืองนิตย์
 และรู้จักข่มจิตไม่ย่อหย่อน
 ปฏิบัติพร้อมพรังทั้งครูสอน
 คงไม่ข้องอนาทรและร้อไน
 ปราชญ์สรรเสริญว่าธรรมเป็นล้ำเลิศ
 สุดประเสริฐกว่าทรัพย์ทั้งนัยใหญ่
 ธรรมคุ้มผู้ประพฤติเป็นธรรมไซ้
 คงต้องไฉ่ลงามตามตำรา. ฯ

บทร้อง — พระยม.

( ) (๔๒)

๑ เราพอใจได้ฟังซึ่งถ้อยคำ
 แดงธรรมครานคนกหนา
 ถูกไวยหารสำนวนล้นปรี่ชา
 สมเหตุผลจึงนำไปให้รางวัล
 แม้โฉมของประสังข์ซึ่งพรใด
 จะประสาธตามใจเป็นแม่นมั่น
 เว้นแต่ขอชีวิตสามันน
 เราไม่ให้แจ่มจันทร์ขอขบัยการ. ๖

บทร้อง — สาวตรี.

( ) (๔๓)

๑ อินชนกขององค์พระภรรตา
 เคยได้เป็นราชามหาศาล
 เป็นเคราะห์ร้ายทรงเทศเนตรพิการ
 คัทรูปาลซึ่งไอศวรรยา
 ขอประทานให้พระบิศเรศ
 พระเนตรกลบคนคมสง่า
 เพือพระองค์ไต่ทรงพระเกศา
 ประจุพระสุริยาและอัคคี. ๖

บทร้อง — พระยม.

( ) (๔๔)

๑ อินพระพรทชอบคนไซ้
 เราเต็มใจให้แก่มารดี
 อนึ่งนางไคมาในคราน
 ไกลเต็มทีแล้วอนงค์จึงกลับไป ฯ

บทร้อง — สาวตรี.

( ) (๔๕)

๑ หม่อมฉันอยู่ไกลยังค์พระภรรตา
 จะเห็นจเห็นอยเมื่อยลาหามไค
 พระภรรตาทกอยู่สภาพไค
 หม่อมฉันชออยู่ไนสภาพน
 อนึ่งไกลพระองค์ผทรงคุณ
 เปนจอมบุญแทจริงทุกสิ่งสรรพ
 การคยผชอตรงทรงคุณธรรม
 ยอมมผลอนนคอนเล็กก
 เสว่นากยผประพฤติธรรม
 คอคยมทรเลคลาและเปนศรี
 หม่อมฉันชอชคยธรรมะจาร
 จึงสละลาตามเสก้จมา ฯ

บทร้อง — พระยม.

( ) (๔๖)

๑ ถอยคำที่เรากล่าวมาน
 เป็นของกินขอควรศึกษา
 เสริมยศสมยศพรณขณญา
 แม่ของปราชญ์, ทูลฯจึงพอใจ
 ทูลฯปฏิญาณศรีสมร
 รังขอพรอกรวงเราจะให้
 เว้นเสียแต่ชั่วสามไซ้
 เธอจะขออย่างไรได้ทั้งนั้น. ฯ

บทร้อง — สาวตรีและพระยม.

( ) (๔๗)

สาวตรี.

๑ พระบิดาแห่งพระสวาม
 ถูกไฟรไล่ออกนอกเขตชั้นศา
 ขอประทานให้องค์พระทรงธรรม
 ได้ปล้นกลัษทรงราชย์เช่นเดิมมา.

พระยม.

ในไม่ช้าราชาพระองค์นั้น
 จะได้ครองไฉศวรย์หรณา
 ปฏิญาณหยุดเทอญอย่าเกรมา
 จะรกรากรำกายาไม่เข้าการ. ฯ

บทร้อง — สาวตรี.

( ) (๔๘)

๑ อินทร์องค์ทรงกำราบสัตว์วัน้อยใหญ่
 ทั่ววินัยแน่วแน่นทุกสถาน
 ทรงคราห์สัตว์ทงมวลเมอศวรรกาล
 มิได้พาลนอกทางอย่างใด ๆ
 ฉนชนเรียกเทพวโรคม
 ว่าพระยมเทวราชผู้เป็นใหญ่
 ขอพระองค์กรุณาแก้ข้าไท
 และจงไต่ทรงสถับคำปรีราย
 กรณียคนคมศีลธรรม
 อันควรทำคือสัตว์ทงหลาย
 ค่อมไต่ประทุษและปองร้าย
 ทงด้วยกายวาจาอกทงใจ
 ควรเมตตาปราณเป็นที่สุด
 แก่มนุญและสัตว์ทงน้อยใหญ่
 แม้ศัตรูผู้มาขออภัย
 ก็ยอมยกโทษให้ด้วยปราณ. ฯ

บทร้อง — พระยม.

( ) (๔๙)

๑ ไคพังวรรมสุนทรหล่อขยาย

เปรียบเหมือนผืนทรายอยู่เต็มทึ
 ไตคมนาเยนสนรณฤค
 ทวเรานชอยแทสัทธา
 เรอจงขอพรเป็นคำรบสาม
 จะประสาธให้ตามปราถนา
 เว้นเสียแต่ชีวิตพระภรรคา
 ขออะไรไม่ว่าจะตามใจ. ฯ

บทร้อง — สามีศรีและพระยม.

( ) (๕๐)

สามีศรี.

๑ อินองค์พระบิดาของข้าบาท
 เป็นพระจอมมัทธราชกูรนครใหญ่
 ทรงอำนาจราชศักดิ์อนเกรียงไกร
 แต่ท่านไร ไอรสยศยง
 ขอไอรสแก่พระนเรนทรสุร
 สืบสกุลพรอมพรังตงประสงค์.

พระยม.

อินองค์พระชนกของอนงค์
 จะมีลูกกรอชยองค์ล้วนเลิศชาย
 บัดนี้เราให้พรคำรบสาม
 แก่นางงามแล้วจงใจหมาย
 จงกลับเกิดสาวคำอย่ากรำกาย
 อย่าผันผายเลยหนออีกต่อไป. ฯ

บทร้อง — สาวตรี.

( ) (๕๑)

๑ กระหม่อมฉันอยู่ข้างพระภรรคา
 มรรค้ายศยวักเกรไ้
 จะขอตามเสด็จออกไป
 เทพไทจงโปรดปราณ
 พระองค์เป็นโอรสชาติยศไสร
 จงเรียกไว้วัดยศยศ
 ประสาทธรรมสมาธิ
 จงมีนามว่าธรรมราชา
 อันใดทรงธรรมเที่ยงสถิต
 ชนย่อมอยากเป็นมิตรเป็นนักรหา
 ความใจก็มีจิตมากเมตตา
 ย่อมแน่วสัจจนาไว้วางใจ. ฯ

บทร้อง — พระยมกับสาวตรี.

( ) (๕๒)

พระยม.

๑ ภัทราช่างว่านางเขย
 เรามิเคยฟังคำนทไ้
 เขาเถอะแม่ประสงค์พระพรโต
 เราจะได้ดังขอไม่รอ
 เว้นแต่ชีวิตพระสัถยวาน

สาวตรี.

ขอประทานพรเพิ่มเฉลิมศรี
คือกระหม่อมฉันไซ้ขอให้มี
โอรสเรืองฤทธิ์ดังรอยคน.

พระยม.

พรนยงค์ประสาทให้
ลูกเธอจะภาซัยทุกแห่งหน
กลีบเสียวที่เกศนางนิรมล
จะเกิรค้นต่อไปทำไมมี.

สาวตรี.

การคำเนิรร่วมทางอย่างเปนมิตร
กับผู้สรีรีย่อมเป็นศรี
พระองค์เป็นยอกจรรมะจว
หม่อมฉันนึ่งตามเสกจรร
เสว่นายฉัตติตเป็นกิจชอย
ประกอขด้วยกศลสโมสร
อันจรรมะจวศรีสุนทร
นรากรไคพึงจริงเย็นใจ.

พระยม.

วาจาเธอเป็นคคตทงหมด
มจรสแกมจรรมีอันผ่องใส
ไคพึงแลวก็เพลินเจริญใจ
อ้ำทราเมวียประเสริฐเลิศนารี
จงขอพรอีกเป็นคำรบห้า

อันท้าวไม่วัดมารตี

จงขอพรสุดประเสริฐเถิดคราน

จะยินดีให้สิ้นสมจินดา. ฯ

บทร้อง — สาวตรี.

( ) (๕๓)

๑ อ้าพระผู้ประสาทศรวิสต์

พรพิพัฒน์ประทานแก่ท้าว

ไฉนจะได้สัมถวิจินดา

แม้ไรพระภรรตาส์ ยายใจ

ฉนจงจำต้องขอประทาน

ชีวิตพระสัถยวานคณชนใหม่

ดำรงพระวาททลนไว้

สมทไทเป็นธรรมราชา. ฯ

บทร้อง — พระยม.

( ) (๕๔)

๑ อินวาชของชานยนยง

และข้าคงกระทำเหมือนเช่นว่า !

(เปลื้องบ่วงจากตัวปราณ.)

นี่เป็นไรเทวศรโสภา

เราขอคนภรรตาส์ให้ทรมวัญ

จงปราศภัยไร้ป่วงโรคาพาธ

ผิวพิลาศนวลลอของผ่องใส

จงร่วมรักสมัคสมานใจ

เจริญวัยงคงามสามร้อยปี ฯ

(พิณพาทย์ทำเพลงเชิด. นางสาวित्रีไหว้พระยมแล้วจับมือ “ปราณ”

รุ่งไปทางขวา, พระยมไปทางซ้าย, ต่างหายเข้าโรง.)

เรื่องตามใจท่าน

ตามใจท่าน

องกต ๒

ตอน ที่ ๗

ฉาก: ในดง.

มีโต๊ะตั้งพร้อมด้วยของกิน. เจ้านคร, อาเมียงส์, และขุนนาง

หลายคน, แต่งอย่างชาวป่า, ออก

เจ้า. เราคิดว่าเขากลายเป็นสัตว์ป่า;

เพราะหาตัวเป็นคนหาพบไม่.

ขุนนางที่ ๑. เขาพึงลุดจากที่นั่นไป:

เขาสำร่ายยานไผ่ขี้ของ.

เจ้า. ถ้าแม่เขามักชอยไถเถียง

เบี่ยงบ่ายเป็นนกล่า, เราคงต้อง

ไถ่ฟังกวากลางหาวควาครนอง.

ต้องไปตามตัวมาพบจากนั้น.

ยากส์ ออก.

ขุนนางที่ ๑. ไม่ต้องรอนถึงข้า, เขามาน.

เจ้า. มอติเออร์ตัวนี้เป็นไรน !

ไหนปล่อยให้มีครัสหายกัน

ต้องค้นทั่วไพร่สัณห์, ว่าฉันใด ?

ยาคส์.

อ้ายคนขี้, คนขี้ ! ขี้ไต้พยับ
 ประสบอ้ายคนขี้กลางขี้ใหญ่,
 แต่งเสื่อลายหลายสี, ติฉินไชร
 ไต้พยับมันแน่นแทกกลางพนา:
 มันนอนเหยยคกลางแตกแตกพาท
 คำว่าเคระหะเหมมาต, ชนนกหนา,
 มันพคจากหลักแหลมแกมขี้ญญา;
 มันกเพียงคลกขี้ไต้เสื่อลาย.
 ครนตขาวา: “สบายหรืออ้ายขอ ?”
 มันว่า: “อ๋อ นายจ้ายามักง่าย
 เรียกฉันขี้ว่าเทพพรณราย
 จะให้ทรพยมากมายจนมันม:
 แล้วมันควักนาฬิกามาจากพก,
 ยกชนมองควยตาอนรยหร,
 แล้วพคป่านักปราชญ์ฉลาดค:
 “เวลานี้ไต้สยนาฬิกา:
 แล้วกล่าวกว, “ฉันหนอเราเห็นไต้
 ว่าโลกนกล่งไปเร็ววันกหนา:
 เมื่อโม่งก่อนนเก่านาฬิกา;
 พอเวลาล่วงไปอีกโม่งเทียว

ก็จะเป็นสียเขียวอย่าสงสัย;
 ค่อยล่องไปที่ละ โมงอย่าเฉลียว,
 ทุก ๆ โมงเราแก้ลงแน่เทียว,
 บัดเขียวเขียวก็เริ่มทรุดโทรมไป
 ทุก ๆ โมงแน่นแท้อย่ากังขา;
 คึงนนาเป็นคคิควรทริไทร."
 พอข้าพงตลกเลื้อลายไซ้
 พุดจาไคเป็นคคิเรืองเวลา,
 ปอดคคินชนก้องราวกับไก่
 ตลกใบร้อรมจ่านักหนา;
 คคินจังหวเราะมีลกลา
 ช่วโมงคามนาฟีกาของมนน.
 ตลกคคินกหนา ! ข้าเงาเห็น
 เลื้อลายเป็นเลื้อคเป็นแม่นมน !
 นันตลกอะไร ?

เจ้า.

ยาคส์.

ใจคคิน

คคิเห็นว่าตลกนมนนขอดค !
 เคยอยู่ราชสำนักพุดหลักแหลม,
 คคิแกมถอยคำข้าควรท,
 มินว่าหญิงสาวสอวงครูปรางค

อันว่าเหตุขอนนเห็นโต
 ง่ายเท่าทางเดินไปสู่เขตวัด:
 ผู้ใดถูกตลกกล่าวเย้ยหยัน,
 ถึงเจ็บคนแม่โกรธโลกฉันท:

อันความเขลาของปราชญ์ปรากฏชัด
 ฉันทแม่เมือกตลกซ้ำเลื่องตา.
 ขอเสียดายสรวมใส่; ให้ชาน
 ไทพาทั้ง ๆ, ถึงนั้นซ้ำ
 วัชระล้างโสโครกในโลกนา,
 ถ้าแม่ยอมกินยวของข้าไชร,
 อันว่ากิจท่านคิเกราพอสาย.

เจ้า.

ยาคส์.

เจ้า.

คงไม่ทำกรรมร้ายอย่างไรได้.
 ท่านหรือคงลวงละลายทำยาบใหญ่
 และมุ่งใจบิดาไปให้เราฟัง.
 ทว่าท่านไชรเคยไ้เป็นนักเลง
 ชั่วร้ายเองปานสัตว์กำลังขลัง;
 และข่มข่มมโศกพระร่วงพระรัง
 อันน่าชิงชังคนหาไส้ตน,
 จะมาคายหมายคำคนเราทั่ว.
 ใครอันทักขามชานว่าขาน

ยาคส์.

ถึงความชั่วทั่วไปในสากล ?

ทุกแห่งหนความชั่วมีทั่วไป.

ไหลออกตามสายชลจนสาคร

ระอาอันลบล้างหรือมิใช่ ?

ข้ามไถ่หยายหยามออกนามใคร

ยามข้าไซ้ครดินและนินทา,

ว่านางในอานมิ่งมทรพย

ซึ่งรับจากผูกต่าง ๆ หนึ่ง ;

ใครจะออกกรับแก้ว่าเรากำ

เมือรู้ว่าเพื่อนยานกปานกัน ?

และชายใดไร้สติปัญญาเบา

จะชักเงาว่าเลวเพราะภักดิน

ที่เคยบนเขาหรือไหน : ใจสำคัญ

ว่าภักดินเล็กแสงระแกล่งนินทา,

ก็เท่ากันทำคนให้ควรถิ :

ฉนั้นสมควรหรือจะโทษข้า ?

แล้วอย่างไร ? เป็นไหน ? โปรดชี้มา

ว่าท่านประทุษเขาอย่างไร :

ถ้าพดลกจริงทุกสิ่งสรรพ,

ก็เขานนทาตน, โทษใครได้ :

แม่มจริงเช่นข้าว่าเขาไซ้,
 อันถ้อยคำใด ๆ ที่กล่าวมา
 ก็เหมือนฝูงห่านไพร, ใครจะปอง
 เป็นเจ้าของมันได้ไหนหนา ?
 แท้ใดใครเห็นกลุ่มล่อล่เข้ามา ?
ออรันโต ออก, ชักดาพลอดัดมอมา.

ออร. หยุดกินก่อน, ฟังขานพาท.

ยาคส์. ขายังไม่โตกินเลยสักหน่อย.

ออร. แก่ของคอยร่นกว่าตัวกิน

จะไทรยสขึงเพียงพอก.

ยาคส์. ไก่ตัวนี้เป็นไก่นักโต ?

เจ้า. เจ้าหาญกล้าเพราะว่าแสนยากเข็ญ,
 หรือว่าเป็นคนพาลสิ้นทานไพร

ไม่รู้จักมรรยาทหงอาจใจ

มาพบไรกรียาทำคนดี ?

ออร. อันคำคนชองท่านนแนหละเหมาะ:

เพราะความยากสาหัสจักเต็มท,

ซาจึงไรกรียาทำผิด:

แต่ขานกาเนกในอารา

และเป็นผืนสกุลมุลสชาติ.

แต่หยดก่อน. ใครยังอาภินภักษา
ก่อนทษาโตสัมเจตนา,
จะต้องวายชีวาโดยฉับไว.

ยาคลี.

แกไม่ยอมฟังคำร่ำอย่างมีศรี
ฉันจะรอกชีวิตอย่างไรได้ ?

เจ้า.

จงบอกว่าปรารภนาสิ่งอันใด ?

กริยามไชร้อาภิงคย
ให้เรานใจศตยตวทาน,
ดีกว่าทำกรวณมาหาญหัก.

ออร.

ทษาไรอาทวและทวนัก,
ขอชาล็กมอหนงจะชอยใจ.

เจ้า.

นงลึงกน, ยนภทอนรบทาน.

ออร.

ท่านพคหวน ! ชาผกหานอยไม;

ชานกว่าในป้าแห่งนไชร

จะมีแต่ชาวไพรพวกพาลา;

ชาจงแลรงทาขงตงตงช.

ท่านผู้อยู่กลางคองพงพฤษยา,

และนอนไคคั่นไมรมฉายา,

ปลอยเวลาคลอยเคลอนเลอนเลยไป,

แมไคเคยอยู่สรวณในบ้านชอง,

เคยไต่ย่นระฆังทองในวัดใหญ่,
 เคยกินเลี้ยงกับสหายสหายใจ
 อึกเคยไต่เชคินาจากดวงตา,
 ทงรักสงสารผู้แสนคย,
 จงไปครับคำออนอ่อนของข้า
 แทนถอยคำทงตงอหังการ:
 ทงนชาเกยคาพทวยอายใจ.

เจ้า.

จริงอยู่เราเคยสราญในย่านช่อ,
 เคยไต่ย่นระฆังทองในวัดใหญ่,
 เคยกินเลี้ยงกับสหายสหายใจ,
 เคยร้องไห้เพราะสมเพชเวทนา:
 ฉนั้นเชิญนั่งลง, เราจง
 ให้ท่านเป็นเช่นมิตรอย่างข้า,
 สิ่งใดท่านประสงค์จึงกล่าวมา,
 เราจะหามาให้ทั้งใจปอง.

ออร์.

ถ้าฉนั้นข้าขอจงรอกอย
 อึกสักหนอย, ทูชานจาตอง
 ประพฤทเช่นมฤคีสเรอของ,
 ท้องไปหาลูกนัยผู้กลอยใจ.
 มีตาเถาชราน่าสลก,

สู้จรกตามข้ามาป่าใหญ่
 เพราะความรักสู้จรกสลัดใจ:
 ขอท่านไสร้มีจิตคิดเมตตา.
 กว่าตาเถาทัพลคนนั้นไสร้
 จะไถ่กินอ้อมหน้าสำราญ, ข้า
 ไม่ขอรับสิ่งใด.

เจ้า.

รีบไปพา

ตัวตาเถาเอามาณทน,
 และจนกว่าเพื่อนยาจะมาไสร้
 เราจะไม่กินเลยณทน,
 ข้าเจ้าขอขอบใจที่ไม่ตร;
 ท่านจงสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อไป ! (เข้าโรง)

ออร์.

เจ้า.

เห็นไหมเล่าพวกเราเหล่าสหาย,
 จะเคราะห์ร้ายแต่เราก็หาไม่:
 ที่ในโรงละครโลกนี้ไสร้
 มีเรื่องน่าสลัดใจอยู่มากครัน.

ยาคส.

ทั้งโลกเปรียบเหมือนโรงละครใหญ่,
 ชายหญิงไสร้เปรียบตัวละครนั้น:
 ต่างมียามเข้าออกอยู่เหมือนกัน;
 คนหนึ่งนินยอมเล่นตวนานา,

คือแข่งเป็นเจ็ดอย่างอย่างนั้ไซ้.

หนึ่งลูกอ่อนนอนให้อยู่จำ ๆ

ในวงแขนพลึงกล่อมเกลียงมา,

จนกว่าจะสามารถอาาเลี้ยงตน.

สองคือเก็กนกเรียนแรกเขียนอ่าน

ถอย่ามผ่านไปพลางทางพรำขุ่น

หน้าแฉล้มแจ่มป่านพระสรียน,

ไปโรงเรียนชอชยกสรวทอยคลาน.

สามคือหนุ่มรักสมรเฝ้าถชนใจ

ราวเทาไฟทเพลิงเร้าเร้งผลาญ,

แต่งเพลงยาวชมชนางเจ้านางคราญ.

สี่ทหาร, เลียงกงคงตงไป,

และหนวดเคราคล้ายเสือ, เหลือจะรัก

เกยรตคักค, มกัวาทปราคเข้าได้

ถลนหาเกยรตยคแม่ทใน

ปากขุ่นใหญ่ไม่พบนทวนวิญญา.

ห้าลูกชนผู้ใหญ่ไก่เต็มพุง

จนทองตงทวอวนทวนนกหนา,

ตาขมิง, หนวดเคราเข้าตำรา,

ชำนาญในกติกากาประเพณี.

ค่ำลงมาถึงปางคำรบก,
 เป็นตลกซุบแท่งแก้แค้น,
 ไล่แวนตาตาคกระเป๋าทะราด,
 ถังดินทเคยไซ้เมือเขาวัว,
 กหยอนย่นร่นหลวมสรวมซาเหียว,
 เสี่ยงเคยหัวกลบเรียวลงไปไต่
 รวเสี่ยงเค็ก, ยามสนทนาไป
 เสี่ยงนไนรแห่งแหบหอบหึกครน.
 ปางสัทท่าย, ทหมายเจปรรว,
 ชนเห็นชกกลบเป็นเตกอกแมนมน,
 มแทหลงลิ้มไป, ชกไวพ,
 ไวตา, ไวรัสสรพ, ไวทวไป.

ออร์ตันโด กลับออก, พร้อมด้วยอะดัม.

เจ้า.

เรายินค. จงวางภาระเจ้า,

และให้เขากินหน้าสำราญไต่.

ออร์.

ข้าขอบใจแทนเพื่อนผู้เถาไซร.

อะดัม.

คแล้วนาย, ข้าหายใจมิใคร่ทน.

เจ้า.

เชิญกินก่อน: เราไซ้ยังไม่ถาม

ถึงขอความทุกข์โศกวิโยคศิโย.

จงกินผลางฟังคำขบว่าพรรณ.
ร้องไปพลันเบิกหนอพอเพลินใจ.

ถ้า

อา.

๑ อ้าลมหนาวพักอ้าวไม่ร้ายส
ความชวอกระตัญญูของคนไต่;
ถึงพุดทองกายเย็นไม่เป็นไร
เพราะมีไต่เคยเห็นเป็นเพื่อนกัน.

โอเจ้าพุ่มพฤษชาติสง่าศรี,
ในโลกนสหายไม่มีจริงใจ;

ลุ่มหลงพระวงใย,
รักหน่ายคลายไป

อย่าไต่เป็นห่วงอกเลยเอ๋ย.

๑ นาพาหนาวรวอกพักไม่เหมือน
ขงแคนเพื่อนลมคณทุกสังสรพ;
ถึงพาทานาแข่งแกร่งฉนน,
ไม่เย็นทนเทียบเพื่อนทลมมตร.

โอ้มิ่งไม้ใบพุ่มชะอุ่มเขียว,
เจ็บจริงเจ็บเพราะเพื่อนไม่นำพา;

เสียดแรงรักเป็นนักษนา,
รักร้างห่างระอา,

จะมาเป็นห่วงเขาใยเอ๋ย.

เจ้า.

ถ้าแม่เธอเป็นลูกเซอร์โรลันท์,
 เช่นกระซิบบอกฉันกันไซร,
 ทุกรูปร่างของบิดาข้าจำไว้
 ก็เห็นโคเธอแม่นยำตาครน.
 เรายนกขรรค์เจ้า. เรานก
 คือตัวเจ้านครผู้รกรมน
 ในบิดาของเธอ: เธอฉัน
 จงผายผันสู่ลาทสำนัก,
 และแดงขรรค์ต่อให้เรา.
 ส่วนตาเจ้าเราชอบขอยใจหนัก
 ทักคตอลูกสหายรัก,
 ขอรักทอนรับเช่นกับนาย.
 จงช่วยกันพองแก้มแกเจ้า.
 มาเถิดเจ้าลูกเพื่อนเหมือนสหาย,
 ขอให้ข้าพวงเรองทงทราย
 ถ้วนทงหลายจงเล่าให้เข้าใจ.

(พากันเข้าโรง.)

